

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**LISABONSKÁ SMLOUVA JAKO PROSTŘEDEK
REFORMY EVROPSKÉ UNIE**

Autor práce: Marcela Kučerová

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Kombinovaná forma

Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Katedra: Katedra společenských věd

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi, Ph.D. za cenné rady
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KUČEROVÁ, M. *Lisabonská smlouva jako prostředek reformy Evropské unie: bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 52 s. Vedoucí bakalářské práce : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Klíčová slova: Lisabonská smlouva, Listina základních práv Evropské unie, orgány Evropské unie, vnitřní politiky.

Bakalářská práce pojednává o Lisabonské smlouvě jako o reformním prostředku Evropské unie. Cílem této práce je posoudit pozitiva a negativa Lisabonské smlouvy, zejména vliv reformy v jednotlivých oblastech Unie.

Obsahovou analýzou literatury a relevantních dokumentů byly vytvářeny jednotlivé závěry. První část se zabývá vznikem a ratifikací smlouvy. V další, nejobsáhlejší části se posuzují změny v různých oblastech působení Unie. Lisabonskou smlouvou se reformuje efektivnost fungování evropských institucí a fungování vnitřních politik Unie. Dále je analyzováno, co přináší Listina základních práv Evropské unie občanům. Poté je posouzena reformní smlouva ve vztahu k České republice. Závěr práce pak sumarizuje celkové klady a zápory Lisabonské smlouvy. Pojednává o změnách, které vedou k efektivnosti fungování Evropské unie a k posilování Unie nejen vně, ale jako konkurenceschopného partnera ve světové politice.

ABSTRACT

KUČEROVÁ, M. *The Treaty of Lisbon as a means reforming the European Union: Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 52 p. Supervisor : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Key words: The Charter of Fundamental Rights of the European Union, the European Union institutions, internal policies, The Treaty of Lisbon

The thesis deals with the Lisbon Treaty as a means to reform the European Union. The aim of this study is to assess pros and cons of the Lisbon Treaty, in particular the impact of reforms of the EU area.

The content analysis of relevant literature and documents were created individual conclusions. The first part deals with the creation and ratification of the treaty. Further, the most extensive section assesses changes in different section of Union action. Lisbon Treaty to reform the efficiency of the functioning of European institutions and the functioning of internal policies. It is analyzed that brings the Charter of Fundamental Rights of the European Union citizens. Then the Reform Treaty is considered in relation to the Czech Republic. The conclusion summarizes the overall pros and cons of the Lisbon Treaty. It discusses the changes that lead to the efficiency of the functioning of the European Union and the deepening of the Union not only outside, but as a competitive partner in world politics.

OBSAH

ÚVOD	7
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	8
2 VZNIK LISABONSKÉ SMLOUVY A HODNOTY EVROPSKÉ UNIE	9
2.1 Vznik Lisabonské smlouvy.....	9
2.2 Hodnoty EU	10
3 REFORMA EVROPSKÝCH INSTITUCÍ	12
3.1 Evropská rada.....	12
3.2 Rada Evropské unie	14
3.2.1 Nové formace Rady Evropské unie.....	15
3.2.2 Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku	16
3.2.3 Rozhodování v Radě Evropské unie	17
3.3 Evropská komise.....	19
3.4 Evropský parlament	20
4 VNITŘNÍ POLITIKY EVROPSKÉ UNIE	25
4.1 Zemědělství a rybolov.....	27
4.2 Doprava.....	29
4.3 Životní prostředí.....	30
4.4 Energetika	32
4.5 Sociální politika	33
4.6 Hospodářská a měnová politika	35
4.7 Prostor svobody, bezpečnosti a práva.....	37
4.8 Společná zahraniční a bezpečnostní politika	38
4.9 Vnitřní trh.....	39
5 LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD EVROPSKÉ UNIE	41
6 VLIV LISABONSKÉ SMLOUVY NA ČESKOU REPUBLIKU	43
ZÁVĚR	46
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	49

ÚVOD

Lisabonská smlouva začíná žít druhý rok svého života. Je to téma aktuální a často diskutované na politické a diplomatické scéně. Zrod reformní smlouvy nebyl snadný. V květnu a červnu 2005 v referendech ve Francii a Nizozemsku byla odmítnuta Smlouva o Ústavě pro Evropu. Ústavní smlouvu kritizovaly některé politické strany, i příslušníci akademické obce. Kritika byla jednostranná a zaměřovala se na dílčí otázky – vytvoření centralizovaného superstátu, opomíjení historie a duchovních kořenů, oslabení sociálních rozměrů Unie.¹ Zástupci členských států a orgánů Evropské unie museli najít jiný způsob jak zajistit pružné fungování Evropské unie tak, aby se stala konkurenceschopným a důvěryhodným partnerem ve světě a přitom se mohla dále prohlubovat integrace Evropské unie. Česká republika také hrála aktivní roli při jednání o institucionální reformě Evropské unie. Výkonná rada ODS považuje za průlomové: úplné opuštění konceptu euroústavy včetně symbolů, zachování stávajícího systému hlasování v Radě a principů mezivládní spolupráce v zahraniční a bezpečnostní politice, posílení kontrolní role národních parlamentů, ponechání oboustranné flexibility. Jednalo se o obrat směrem do konceptu budování evropského superstátu a evropského federalismu.² Úkolu vyjednat novou smlouvu se chopilo Německo a Portugalsko během svých předsednictví v Radě Evropské unie v první a druhé polovině roku 2007. Během oslav 50. výročí Římských smluv, 25. března 2007 byla podepsána tzv. Berlínská deklarace, která nastínila časový harmonogram jednání o nové smlouvě. Spolková kancléřka Angela Merkelová následně přišla s návrhem, který se ukázal jako kompromisní a všeobecně přijatelný. V druhé polovině června 2007 se konal summit Evropské Rady v Bruselu, kde byly dohodnuty základy budoucí Lisabonské smlouvy. Bylo upuštěno od zrušení všech stávajících smluv a jejich nahrazením paktem nazvaným „Ústava“.

Hlavním cílem Lisabonské smlouvy je učinit z Evropské unie demokratičtější a transparentnější organizaci, která bude fungovat efektivněji, podporovat práva a hodnoty zajišťující svobodu, solidaritu, bezpečnost a posilovat svou roli ve světové politice. Podle příznivců má právě Lisabonská smlouva zajistit efektivní fungování Evropské unie do budoucna.

¹ HAD, M., et al. *Česká republika v Evropské unii; členství, přínosy, výzvy*. Praha, 2006.

² HAAS, T., et al. *Budoucnost Evropské unie; Ústava neprošla dveřmi, přichází oknem*. Praha, 2007, s. 87.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem této práce je posoudit pozitiva a negativa Lisabonské smlouvy, zejména vliv reformy v jednotlivých oblastech Unie.

V počátku práce je seznámení se zrodem Lisabonské smlouvy, průběhem ratifikace a výčtem hodnot a cílů Evropské unie. Další část posuzuje vliv reformy na efektivnost fungování Evropských institucí, jejich spolupráci, posílení moci, průběhem schvalování a vzniku nových formací Rady Evropské unie či Vysokého představitele pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Jakým způsobem ovlivňuje rozhodnutí Lisabonská smlouva v orgánech Evropské unie.

Další obsáhlejší část práce se zabývá jednotlivými vnitřními politikami Evropské unie, jejich změnami, nejen z pozice pravomocí, ale i jakým způsobem se dotýkají běžného života v Unii.

V posledních částech práce je posuzováno, co přináší Listina základních práva Evropské unie občanům. A jelikož je Česká republika členským státem Evropské unie, je zhodnocen pozitivní či negativní vliv Lisabonské smlouvy na náš stát, postavení státu v EU a jak občané České republiky vnímají reformní smlouvu.

Závěr práce sumarizuje a pojednává o změnách, které vedou k efektivnosti fungování Evropské unie a k posilování Unie nejen vně, ale jako konkurenceschopného partnera ve světové politice. Dále pak jsou zhodnoceny klady a zápory Lisabonské smlouvy a připravenost Evropské unie na reformní smlouvu.

V bakalářské práci jsou použity metody obsahové analýzy dostupné literatury a relevantních dokumentů. Pilířovými zdroji práce jsou: *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*³, kniha *Evropská unie*⁴, dále je to bibliografie popisující změny fungování Unie – *Když se řekne Lisabonská smlouva*⁵, či *Lisabonská smlouva; Co nového by měla přinést*⁶ a dalších. Ostatní informace jsou čerpány z relevantních internetových zdrojů. Postupným sběrem informací a jejich posuzováním je dosahováno k jednotlivým zjištěním a závěrům.

³ *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie.* Praha, 2009, s.

⁴ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie.* Brno, 2009, s.

⁵ PITROVÁ, L., et al. *Když se řekne Lisabonská smlouva: perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce.* Praha, 2008, s.

⁶ PITROVÁ, L., et al. *Lisabonská smlouva, Co nového by měla přinést.* Praha, 2008, s.

2 VZNIK LISABONSKÉ SMLOUVY A HODNOTY EVROPSKÉ UNIE

2.1 Vznik Lisabonské smlouvy

Neformální summit nejvyšších představitelů členských států v Lisabonu, který se konal v říjnu 2007, završil tvorbu textu Lisabonské smlouvy. Plný název stávajícího textu zní: „Návrh Smlouvy pozměňující smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství“.⁷ Text smlouvy byl připraven mezivládní konferencí zahájenou 23. července 2007. Konference jednala na základě mandátu, na němž se dohodla Evropská rada o měsíc dříve. Během této konference se o budoucí smlouvě začalo hovořit jako o Smlouvě reformní. Dvacet devět měsíců po odmítnutí Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu v referendech ve Francii a Nizozemí, tedy 19. října 2007, se hlavy států a předsedové vlád 27 členských států shodli na textu Lisabonské smlouvy. Dle příznivců smlouvy má zefektivnit fungování Evropské unie a prohloubit evropskou integraci.

Sjednaný text byl slavnostně podepsán 13. prosince 2007 v Lisabonu s nejvyššími představiteli členských států, čímž byl proces ratifikace v jednotlivých členských státech zahájen. Vzhledem k místu jejího podpisu se již nyní o ní hovoří jako o Lisabonské smlouvě. Způsob ratifikace je vnitřní záležitostí každého členského státu a záleží na jeho ústavních pravidlech, zda nebude smlouvu ratifikovat parlament, nebo zda bude k ratifikaci nutno vyhlásit i referendum. Předpokládalo se, že proces měl být ukončen během roku 2008, aby Lisabonská smlouva vstoupila v platnost 1. ledna 2009 před volbami do Evropského parlamentu.

Proces ratifikace byl strastiplný a náročný úkon. Většina členských států Evropské unie se rozhodla ratifikovat Lisabonskou smlouvu na půdě národních parlamentů. Pouze Irové se rozhodli pro všelidové hlasování o smlouvě. K Lisabonské smlouvě se vyjádřili v referendu dne 12. června 2008 - a řekli NE. Na základě jednání mezi českým předsednictvím a Irskem bylo dohodnuto, že Irsko by mělo oznámit termín druhého referenda do konce českého předsednictví (do konce června 2009), s tím, že by irští občané měli hlasovat do konce funkčního období Barrosovy Komise tj. do konce října. Ratifikace Lisabonské smlouvy nebyla jednoduchá ani v Německu. Přestože německý parlament smlouvu ratifikoval a prezident ji podepsal, formální

⁷ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2009, s. 199.

dokončení procesu neproběhlo, dokud Ústavní soud nerozhodl o jejím souladu s ústavním pořádkem. V České republice byla smlouva ratifikována jako poslední až po rozhodnutí Ústavního soudu z 3. listopadu 2009, že dokument je v souladu s českou ústavou. Stejný den smlouvu podepsal prezident Václav Klaus. Předtím však podmínil svůj podpis pod smlouvou výjimkou pro Česko z listiny základních práv EU. Tu mu slíbil evropský summit konaný 29. října, výjimka by měla být včleněna do textu přístupové smlouvy Chorvatska k EU.⁸ Kromě Polska a České republiky, které ukončily ratifikaci v roce 2009, byla ratifikace ukončena v průběhu roku 2008. Česká republika uložila svou ratifikaci dne 13. listopadu 2009 a Lisabonská smlouva nabyla platnosti 1. prosince 2009.

Lisabonská smlouva se skládá ze sedmi článků, třinácti protokolů a celé řady prohlášení. Dle PITROVÉ a FIALY⁹ dokument označovaný jako Lisabonská smlouva je klasickým revizním dokumentem, který pokračuje v řadě zásahů do Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o Evropském společenství zahájených již Amsterodamskou smlouvou. Struktura smlouvy se proto logicky odvozuje do těchto dvou základních smluv. Smlouva se skládá z části obsahující změny Smlouvy o Evropské unii a z části popisující změny ve Smlouvě o Evropském společenství, kterou přejmenovává na Smlouvu o fungování Evropské unie.

Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie mají stejnou právní hodnotu. Ruší se dosavadní struktura tří pilířů zavedená Maastrichtskou smlouvou. Evropská unie je nástupkyní Společenství a je jí přiznána právní subjektivita, nemá však ústavní charakter. Nově je také upravena možnost členského státu z Unie vystoupit.

2.2 Hodnoty EU

Hodnoty Evropské unie byly již zapracovány v Ústavě pro Evropu. Vzhledem k nepřijetí ústavy se tyto hodnoty doslovně začlenily do textu Smlouvy Evropské unie, v hlavě I. společná ustanovení článek 2, který zní:¹⁰

⁸ ROVNÁ, L. *Průběh ratifikace* [online]. Praha : Vláda České republiky, 2010 [cit. 2010-11-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8428/sekce/prubeh-ratifikace>>.

⁹ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2009, s. 199.

¹⁰ *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. Praha, 2009, s. 18.

„Unie je založena na hodnotách úcty lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů“.

K základním hodnotám, které již byly vyčteny v článku 6 Smlouvy o Evropské unii, jako jsou svoboda, demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod byl rozšířen o úctu k lidské důstojnosti, rovnost a ochranu menšin. Dalšími hodnotami jsou pluralismus, nepřipustnost diskriminace, tolerance, spravedlnost, solidarita a rovnost mužů a žen.¹¹ V článku 6 je také zmíněna Listina základních práv Evropské unie, která byla upravena dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, jež má stejnou právní sílu jako Smlouvy. Listina nerozšiřuje pravomoci Evropské unie. Shrňme-li to, základními hodnotami Evropské unie jsou rovnost mužů a žen, podpora míru, udržení blahobytu obyvatel a to nejen v rámci členských vztahů, ale i udržovat vřelé vztahy s okolním světem, což je i hlavním cílem Unie.

Tato ustanovení mají povahu nejen deklaratorní, ale mají i interpretační význam, což se promítá v judikatuře Evropského soudního dvora a také se podstatně přeformulovaly cíle Evropské unie. V počátku se zdá, že změny jsou jen kosmetické, ale po hlubším prozkoumání zjistíme, že změny mají zásadní povahu. Jen prohlubování vnitřního trhu bylo odbyto konstatování, že Unie bude vytvářet vnitřní trh. Další cíle jsou již více rozvedeny. Cíl hospodářský, kde převažují cíle sociálně solidární nad cíli liberálně ekonomickými. Cíl spočívající ve vyváženém hospodářském růstu je korigován cílem cenové stability, vysoce konkurenceschopné hospodářství má být zároveň hospodářstvím sociálně tržním. Velmi podrobně je zabýváno cíly sociálními a environmentálními, tedy plná zaměstnanost, společenský pokrok, vysoký stupeň ochrany a zvyšování kvality životního prostředí, boj proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci, sociální spravedlnosti a ochrana práv dítěte.¹²

¹¹ PITROVÁ, L., et al. *Když se řekne Lisabonská smlouva: perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce*. Praha, 2008, s. 13.

¹² PITROVÁ, L., et al. *Lisabonská smlouva, Co nového by měla přinést*. Praha, 2008, s. 8.

3 REFORMA EVROPSKÝCH INSTITUCÍ

Evropská unie je tvořena orgány. Základ tvoří Evropská rada, Rada Evropské unie, Evropská komise, Evropský parlament, Evropská centrální banka, Účetní dvůr a Soudní dvůr. Evropská unie je dále tvořena dalšími orgány, které netvoří přímo základ, ale mají důležitou funkci pro běh Unie. Jsou to především poradní instituce, finanční orgány, jiné specializované subjekty a interinstitucionální orgány. Podívejme se na to, jaký vliv má reformní Lisabonská smlouva na fungování hlavních orgánů evropských institucí, kterými jsou Evropská rada, Rada Evropské unie, Evropská komise a Evropský parlament.

3.1 Evropská rada

Evropská rada je vrcholným orgánem institucionální struktury současné Evropské unie. Její postavení je velmi silné. Stala se orgánem Evropské unie na základě Smlouvy o EU. Má nestandardní postavení, a proto je uvedena v oddíle Smlouvy o Evropské unii a nikoli v rámci ustanovení Smlouvy o Evropském společenství. Toto specifikum jí vyčleňuje z roviny ostatních institucí. Evropská rada je zastřešujícím orgánem Evropské unie, který nemá právní subjektivitu a není zmíněn mezi orgány s právem předkládat žalobu k Evropskému soudnímu dvoru.¹³ Evropská rada funguje jako strategický orgán odpovědný za politická rozhodnutí a řešení závažných politických problémů. Určuje směr evropské integrace.

Založení Evropské rady bylo dáno potřebou konzultovat zásadní otázky evropského integračního procesu přímo představiteli států a vlád. Konzultace nejprve byly formou nepravidelných setkání, avšak v roce 1974 v Paříži společným prohlášením zástupců členských států byla Evropská rada ustanovena a byl přetvořen mechanismus mezivládně koncipovaných summitů. Svolávalo se na základě politické dohody členských států. Po více než deseti letech působení, instituce stále nebyla ukotvena v primárním právu. Bylo nutné zajistit plnohodnotné postavení a pravomoci v zakládajících smlouvách, nikoliv pouze v politických prohlášeních. Až přijetím Jednotného evropského aktu, článek 2. definoval Evropskou radu a popsal její složení. Skládá se tedy z hlav států a vlád členských států a předsedy Komise Evropských společenství. Jsou jim nápomocní ministři zahraničních věcí a člen Komise. Rada se schází alespoň dvakrát ročně.

¹³ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2009, s. 211.

Dle Lisabonské smlouvy, Hlavy III. Ustanovení o orgánech, v článku 15, odstavec 1 a 2:¹⁴

„Evropská rada dává Unii nezbytné podněty pro její rozvoj a vymezuje politické směry a priority. Nadále nevykonává legislativní funkci.

Evropskou radu tvoří hlavy států společně s jejím předsedou a předsedou Komise. Jejím jednání se účastní vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku“.

Ustanovení prvního odstavce nám určuje cíle Evropské rady, vývoj Unie do budoucna, druhý odstavec poukazuje na složení Evropské rady a složení zástupců při jednání. Je vidno, že Evropská rada spolupracuje s Evropskou komisí a novým funkcionářem Vysokým představitelem Unie.

Vstupem Lisabonské smlouvy v platnost se Evropská rada stala jedním z orgánů Unie. Reformní smlouva omezila oblasti, kde je nutné hlasovat jednomyslně a rozšířila hlasování kvalifikovanou většinou. Zde musí být dosaženo tzv. dvojí většiny – souhlas s návrhem musí vyslovit 55 % členských států, které představují nejméně 65 % obyvatel Evropské unie. Toto hlasování klade větší požadavky na českou diplomacii. Zatímco při jednomyslném hlasování stačilo, aby Česká republika s návrhem nesouhlasila, u kvalifikované většiny hledáme partnery, spojence, kteří s námi návrh podpoří či naopak.¹⁵

Předseda Evropské rady je volen kvalifikovanou většinou na dobu dva a půl roku s tím, že může být volen dvakrát po sobě. Jeho úkolem je předsednictví v radě a vede její jednání, je ve spolupráci s předsedou Komise, usiluje o usnadnění soudržnosti a konsensu uvnitř Evropské rady a po každém zasedání Evropské rady předkládá zprávu Evropskému parlamentu. Předseda Evropské rady zajišťuje vnější zastupování Unie v záležitostech týkajících se společné zahraniční a bezpečnostní politiky, aniž jsou dotčeny pravomoci vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Předseda Evropské rady nesmí zastávat žádnou vnitrostátní funkci.

¹⁴ Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Praha, 2009.

¹⁵ SRNOVÁ, E. *Instituce Evropské unie podle nové Lisabonské smlouvy; Jejich vliv na obce a občany EU* [online]. Hradec Králové : M.C.O.M., 2010 [cit. 2011-02-16]. Dostupný z WWW: <http://www.vlasak.net/pool/prilohy/Priloha%20k%20InS_02_2010_Instituce%20EU%20a%20LS_web.pdf>.

Nově, po ratifikaci Lisabonské smlouvy se Evropská rada setkává na svolání jejího předsedy dvakrát za půl roku. Frekvence zasedání je upravena novým jednacím řádem Rady přijatým na jejím zasedání v Seville 2002. Program jednání připravený radou ministrů musí třídít body jednání do čtyř kategorií. Prvním bodem jsou body, které mají být podpořeny bez diskuze, druhým bodem jsou ty, jejichž cílem má být stanovení obecných politických vodítek, třetím bodem k diskuzi jsou ty, jejichž výsledkem má být přijetí rozhodnutí v souvislosti s výjimečnými případy a rozšiřováním a posledním čtvrtým bodem jsou ty, které nemají být uzavřeny konkrétními závěry.¹⁶

3.2 Rada Evropské unie

Rada Evropské unie (dále Rada EU), nebo také Rada ministrů je spolu s Komisí a Evropským parlamentem součástí základního institucionálního trojúhelníku Společenství. Je to legislativní a výkonný orgán. Jejím úkolem je hájit zájmy členských států Evropské unie a funguje na mezivládním principu. Hlavním úkolem Rady EU je přijímání legislativních návrhů předkládaných Komisí, koordinuje hospodářské politiky členských států, rozhoduje o všech otázkách integrace a spolupodílí se na tvorbě rozpočtu Evropské unie. Rada EU má obecnou legislativní pravomoc ve všech oblastech, které nemá ve své kompetenci Komise. Ve svých rozhodnutích postupuje buď samostatně, nebo ve spolupráci s Evropským parlamentem. Na návrh Komise pak přijímá právní akty – nařízení, směrnice, rozhodnutí. Má rozhodující pravomoc v oblasti společné bezpečnostní a zahraniční politiky i policejní a justiční spolupráci v trestních věcech.

Rada ministrů je tvořena na třech základních principech. Výchozím principem je *národní hledisko*, které zaručuje rovné zastoupení všech členských států bez ohledu na jejich velikost, ekonomickou sílu nebo délku členství. Složení Rady na národním principu spočívá v tom, že je zde každý stát zastoupen jedním ministrem a má zabránit hegemonii větších zemí. Tento princip zvyšuje výrok na hledání společného stanoviska. Druhým stavebním principem Rady EU je princip *odbornosti* neboli resortní příslušnost. Rada je tvořena jako struktura s definovanými pravomocemi, která je naplňována proměnlivými reprezentacemi členských států, jejichž složení je závislé na projednávaném tématu. Rada EU má podobu platformy vytvářené na

¹⁶ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2009, s. 211.

základě principu odbornosti, který má zaručovat, že projednávaná otázka bude rozhodována na úrovni zástupců příslušných ministerstev z členských států. Uplatnění principu odbornosti mělo za následek vznik několika resortních Rad ministrů. Evropská rada na zasedání v Seville v červnu 2002 rozhodla o ustanovení devíti formací Rady EU. Lisabonská smlouva rozdělila Radu pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy na dvě formace. Dnes tedy máme deset různých formací. Nejvíce Lisabonská smlouva ovlivnila Radu pro všeobecné záležitosti a Radu pro zahraniční věci. Třetím základním parametrem Rady je její *politický mandát*. Vzhledem k tomu, že hlavním úkolem je přijímat rozhodnutí, měla by být schopná rozhodovat bez ohledu na své aktuální složení. Zástupci členských států v Radě musejí mít proto pravomoc přijímat jménem svých vlád závazky a musí mít ministerské zmocnění reprezentantů jednotlivých zemí v Radě¹⁷ tak, jak je psáno ve Smlouvě o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy článku 16. odstavec 2, který praví, že:¹⁸

„Rada se skládá z jednoho zástupce každého členského státu na ministerské úrovni zmocněného zavazovat vládu členského státu, který zastupuje, a vykonávat právo“.

3.2.1 Nové formace Rady Evropské unie

Rada pro všeobecné záležitosti. Dle Smlouvy o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy článek 16. odstavce 6 má zajišťovat soudržnost práce v jednotlivých formacích Rady a ve spojení s předsedou Evropské rady a Komisí připravovat zasedání Evropské rady a zajišťovat jejich návaznost.¹⁹

Rada pro zahraniční věci vytváří vnější činnost Unie podle strategických směrů vymezených Evropskou radou a zajišťuje soudržnost vnější činnosti Unie. V kompetenci je celá vnější činnosti Unie, zejména pak společná zahraniční a bezpečnostní politika, společná obchodní politika, rozvojová spolupráce a humanitární pomoc. Rada pro zahraniční věci se stala jedinou formací, kde nebude uplatňován systém rotujícího předsednictví, neboť předsedou bude Vysoký představitel, jehož funkce není závislá na střídajícím se předsednictví členských států v Radě EU. Mandát vysokého představitele je pětiletý a je současně místopředsedou Evropské komise. Lisabonská smlouva nedává jasnou odpověď na otázku vztahu mezi předsedy Rady pro

¹⁷ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno, 2009.

¹⁸ *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. Praha, 2009, s. 27.

¹⁹ *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. Praha, 2009, s. 28.

obecné záležitosti a Rady pro zahraniční věci. Jestliže je Vysoký představitel nezávislou funkcí, je třeba zajistit koordinaci mezi ním a předsedou Rady pro obecné záležitosti, aby mohl zajišťovat soudržnost práce v jednotlivých formacích Rady. Tento problém byl dořešen během švédského předsednictví v rámci jednání o změnách jednacího řádu Rady. Vysoký představitel při koncipování programu Rady pro zahraniční věci přihlédně k programu předsednictví, tedy k osmnáctiměsíčnímu programu předsednického tria.²⁰

3.2.2 Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

Amsterdamskou smlouvou v roce 1999 byl zřízen předchozí úřad vysokého představitele. Radě byl nápomocen v záležitostech týkajících se zahraniční politiky, přispíval k přípravě a provádění politických rozhodnutí.

V navrhované Evropské ústavě se tato funkce měla nazývat ministr zahraničních věcí. Název byl nepřijatelný.

Lisabonská smlouva našla pro tuto funkci vhodnější název a to Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Vysokého představitele jmenuje Evropská rada kvalifikovanou většinou se souhlasem předsedy Komise. Vysoký představitel spolu s předsedou Komise a ostatní členy Komise podléhají schválení Evropským parlamentem. Ještě před tím, než Lisabonská smlouva vstoupila v platnost, dohodli se dne 1. listopadu 2009 hlavy států a předsedové vlád členských zemí Evropské unie na jmenování Catherine Ashtonové do funkce vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Vysoký představitel dle článků 18 a 27 Smlouvy o Evropské unii vede společnou zahraniční a bezpečnostní politiku Unie. Přispívá návrhy k vytváření této politiky, kterou provádí jako zmocněnec Rady a zajišťuje provádění rozhodnutí, která byla v této oblasti přijata. Předsedá Radě pro zahraniční věci. Je jedním z místopředsedů Komise. Vysoký představitel zajišťuje soudržnost vnější činnosti Unie. V rámci Komise odpovídá za úkoly, které jí přísluší v oblasti vnějších vztahů a za koordinaci dalších hledisek vnější činnosti Unie. Zastupuje Unii v záležitostech společné zahraniční a bezpečnostní politiky a jménem Unie vede politický dialog se třetími stranami a vyjadřuje postoj Unie v mezinárodních organizacích a na mezinárodních konferencích. Řídí Evropskou službu pro vnější činnost a delegace Unie ve třetích zemích a v mezinárodních organizacích. Při výkonu funkce se Vysoký představitel opírá o Evropskou službu pro vnější činnost. Tato služba

²⁰ *Analýza dopadů Lisabonské smlouvy* [online]. Praha : Úřad vlády České republiky, 2010 [cit 2010-12-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analýza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>.

působí ve spolupráci s diplomatickými službami členských států a skládá se z úředníků příslušných oddělení generální sekretariátu Rady a Komise, jakož i z vyslaného personálu vnitrostátních diplomatických služeb. Vysokému představiteli v jeho činnosti napomáhají v případě potřeby i útvary Rady a Komise.²¹

3.2.3 Rozhodování v Radě Evropské unie

Ve stávajícím systému Lisabonská smlouva zásadně změnila rozhodování v Radě Evropské unie. Důležitou změnou v rozhodovacím procesu EU je rozšíření počtu oblastí, ve kterých bude Rada EU rozhodovat kvalifikovanou většinou. Po vstupu platnosti Lisabonské smlouvy činí počet 218 oblastí, z toho je nově smlouva rozšířila o 68 oblastí. Princip jednomyslnosti zůstává zachován v citlivých oblastech, jako jsou daně, sociální zabezpečení, zahraniční politika, společná obrana.

Niceská smlouva rozdělila mezi členské státy EU celkem 345 vážených hlasů na základě počtu obyvatel každého členského státu od 3 do 29 hlasů, které jsou blíže určeny v tabulce č. 1: Vážení hlasů v Radě EU. V případech, kdy se rozhoduje na návrh Komise, k přijetí se požaduje 255 hlasů, což je 73,91 % z celkového počtu 345 hlasů. V ostatních případech, kdy se hlasuje bez návrhu Komise, se minimálně požaduje 255 hlasů reprezentujících alespoň dvě třetiny členských států, což činí 66,67 %.²²

²¹ *Informativní přehled, Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku* [online]. Rada Evropské unie, 2009 [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Background-HighRepresentative_CS.pdf>.

²² PITROVÁ, L., et al. *Lisabonská smlouva, Co nového by měla přinést*. Praha, 2008, s. 25.

Tab. č. 1: Vážení hlasů v Radě EU (platné od 1. 1. 2007)²³

Členský stát	Počet hlasů	Členský stát	Počet hlasů	Členský stát	Počet hlasů
Francie	29	Česká republika	12	Irsko	7
Itálie	29	Maďarsko	12	Litva	7
Německo	29	Portugalsko	12	Slovensko	7
Velká Británie	29	Řecko	12	Estonsko	4
Polsko	27	Bulharsko	10	Kypr	4
Španělsko	27	Rakousko	10	Lucembursko	4
Rumunsko	14	Švédsko	10	Lotyšsko	4
Nizozemsko	13	Dánsko	7	Slovinsko	4
Belgie	12	Finsko	7	Malta	3

Lisabonská smlouva vymezila kvalifikovanou většinu, podle které se bude rozhodovat od 1. listopadu 2014. Dle článku 16, odstavce 4 Smlouvy o Evropské unii²⁴ „je kvalifikovaná většina vymezena jako nejméně 55 % členů Rady, tvořená nejméně patnácti z nich a zastupujících členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatelstva Unie“.

Nyní není přidělen vážený počet hlasů. Zachovány a modifikovány jsou počty států a obyvatel. V případě, že Rada EU nerozhoduje na návrh Komise, nebo Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, je kvalifikovaná většina vymezena jako nejméně 72 % členů Rady zastupujících členské státy, které představují nejméně 65 % obyvatelstva Unie.²⁵ Pro přijetí rozhodnutí musí být splněna jak kritéria počtu států, tak kritérium počtu obyvatel. Zvýšení kritéria počtu států by mohlo být zárukou pro malé a střední státy Unie, před prosazováním zájmů velkých států Unie. Však změna kritéria počtu obyvatel je zárukou pro velké členské státy před dominancí malých a středních států.

²³ Rada Evropské unie, *Rozhodování v Radě EU* [online]. Praha : Vláda České republiky, 2010 [cit. 2011-01-05] Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/99/sekce/rozhodovani-v-rade-eu/>>.

²⁴ Lisabonská smlouva. *Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. Praha, 2009, s. 28.

²⁵ PITROVÁ, L., et al. *Když se řekne Lisabonská smlouva: perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce*. Praha, 2008, s. 46.

Nové jsou parametry i pro blokační menšinu. Od 1. listopadu 2014 jej musí tvořit alespoň čtyři členské státy – tedy jistá pojistka, aby trojice největších států EU, jež by sama dosáhla potřebné blokovací menšiny dle kritéria počtu obyvatel, nemohla zablokovat rozhodovací proces v Radě. Blokovací menšina je nastavena 35 %.²⁶

Další změnou je stanovení přechodného období od 1. listopadu 2014 do 31. října 2017, ve kterém si členský stát může požádat, aby se v Radě hlasovalo podle stávajícího vymezení kvalifikované většiny. V tomto období mohou členové Rady, kteří zastupují alespoň 75 % členských států nutných k vytvoření blokační menšiny požadovat, aby hlasování v Radě kvalifikovanou většinou bylo odloženo. Odložením termínu hlasování je dán prostor k tomu, aby jednání o návrhu po přiměřenou dobu pokračovala a mohlo tak být v Radě dosaženo širšího konsensu. Po skončení přechodného období, od 1. dubna 2017 se použije stejný mechanismus pro odložení hlasování, přičemž příslušný procentní podíl je snížen o 20 % body a musí činit nejméně 55 % obyvatel nebo nejméně 55 % počtu členských států nutných k vytvoření blokační menšiny.²⁷

3.3 Evropská komise

Vysoký úřad, byl předchůdcem dnešní Komise, byl malý kompaktní orgán, nezávislý na členských státech jak z hlediska financí, tak i ve většině svých pravomocí. Jeho jediným omezením byly přesně vymezené oblastní působení. Komise Evropského hospodářského společenství vznikla v roce 1958 a stala se správcem společného trhu jako celku. Komise je výkonným orgánem Evropské unie, zabezpečuje provádění primárních smluv. Má také právo předkládat návrhy právních aktů Radě EU a Evropskému parlamentu. Funkční období je pětileté. Po volbách do Evropského parlamentu musí komise vzniknout do šesti měsíců. Je tvořena z jednoho státního příslušníka každého členského státu, jenž nezastupuje stát, ale Evropskou unii.

Hlavními úkoly Evropské komise je předkládat návrhy právních předpisů Parlamentu a Radě, dále řídit a provádět politiky Evropské unie a plnit rozpočet. Komise se podílí na řízení, výkonu a implantaci politik Unie a spravuje rozpočet. Spolu účetním dvorem je odpovědná za kontrolu výdajů z rozpočtu Evropské unie. Komise

²⁶ ŠLOSARČÍK, I. *Hlasovací mechanismus v Radě EU podle Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu* [online]. Praha : Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2004 [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <http://www.europeum.org/doc/arch_eur/ISlosarcik_analyza_pro_senat.pdf>.

²⁷ PITROVÁ, L., et al. *Lisabonská smlouva, Co nového by měla přinést*. Praha, 2008, s. 26.

hraje významnou roli v oblasti ochrany hospodářské soutěže, kde dohlíží na zabezpečení rovných podmínek pro podniky. Společně se Soudním dvorem je Komise „strážkyní smluv“, které prosazuje evropské právo a dohlíží na řádné uplatňování zákonů Evropské unie. Komise reprezentuje Unii na mezinárodní úrovni a sjednává smlouvy s třetími zeměmi.²⁸

Změnu, kterou přinesla Lisabonská smlouva, se týká počtu komisařů. Dle článku 17. odstavce 5. Smlouvy o Evropské unii²⁹ „se dnem 1. listopadu 2014 skládá Komise včetně předsedy a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku z takého počtu členů, který odpovídá dvěma třetinám počtu členských států, nerozhodne-li Evropská rada jednomyslně o změně tohoto počtu. Členové komise jsou vybíráni ze státních příslušníků členských států na základě systému naprosto rovné rotace mezi členskými státy umožňující odrážet demografickou a zeměpisnou různorodost všech členských států“.

Je patrné, že se snižuje počet komisařů, má to své důvody. Po rozšíření Evropské unie 1. 5. 2004 deseti novými členskými státy vzrostl také počet komisařů. Jednotlivé resorty se musely rozdělit, což nebylo efektivní. Pro Iry byla skutečnost, že se změnil počet komisařů zásadním problémem, který vyústil v odmítnutí smlouvy v referendu. Irové se obávali, že dojde k oslabení Irska na mezinárodním politickém poli ztrátou zastoupení irského komisaře. Nakonec systém rotace a počet komisařů určí jednomyslně Evropská rada, takže se může lišit od ustanovení ve smlouvě o Evropské unii.

3.4 Evropský parlament

Evropský parlamentní orgán započal svou funkci v roce 1952. Byl sestavený původně z delegátů parlamentů členských států. Měl pouze funkci poradní. Postupně získával možnost spolurozhodovat s Radou ministrů. Evropský parlament reprezentuje nadnárodní zájmy. První přímé volby v roce 1979 přinesly Evropskému parlamentu nezávislost na národních parlamentech. V rámci společenství posílily přímé volby legitimitu, což vedlo k jeho posílení postavení v institucionální struktuře Evropského

²⁸ *Evropská komise, základní informace* [online]. Praha : Vláda České republiky, 2011 [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/109/sekce/zakladni-informace/>>.

²⁹ *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. Praha, 2009, s. 29.

společenství. Smlouvy z 90. let dvacátého století (Maastrichtská a Amsterodamská smlouva) jej přeměnila na zákonodárný orgán. S vývojem Unie se také vyvíjí Evropský parlament, který posiluje na své moci. Poslanci Evropského parlamentu jsou voleni na pětileté funkční období. Jeho sídlem je Brusel, Lucemburk a Štrasburk.

Nejdůležitější změna pro Evropský parlament je obsažena v článku 14 Smlouvy o Evropské unii, který hovoří takto:³⁰

Odstavec 1. *„Evropský parlament vykonává společně s Radou legislativní a rozpočtovou funkci. Vykonává funkce politické kontroly a konzultace v souladu s podmínkami stanovenými Smlouvami. Volí předsedu Komise“.*

Odstavec 2. *„Evropský parlament se skládá ze zástupců občanů Unie. Jejich počet nesmí překročit sedm set padesát, nepočítaje předsedu. Zastoupení občanů je zajištěno poměrným sestupným způsobem, přičemž je stanovena minimální hranice šesti členů na členský stát. Žádnému členskému státu nesmí být přiděleno více než devadesát šest míst“.*

Tímto je patrné, že Lisabonská smlouva postavila Evropský parlament a Radu na stejnou úroveň spolurozhodování. Další změnou je podstatné posílení role parlamentu jeho postavení v legislativním procesu, včetně schvalování rozpočtu. Téma rozpočtu se stalo v roce 2010 černým bodem. Vzhledem k posílení moci Parlamentu se proces schvalování prodloužil, protože Parlament si vzal svou vyšší moc k srdci a hodlal ukázat Komisi i Radě, kdo je zde pánem. Vyjednávači Evropského parlamentu nehodlali ustupovat a bojovali o rozhodování finančního výhledu na léta 2014 - 2020 a tak reálně hrozilo rozpočtové provizorium, které naposledy bylo v roce 1988. Návrh rozpočtu se podařilo schválit v polovině prosince na plenárním zasedání ve Štrasburku.

Evropský parlament nebude primárně kontrolním a konzultativním orgánem, ale bude rovněž plnit legislativní a rozpočtovou funkci na stejné úrovni s Radou. Rozšiřuje se též okruh oblastí, ve kterých Evropský parlament musí vyslovit s rozhodnutím souhlas, například u vybraných mezinárodních dohod Unie. Nadále zůstávají i oblasti, kde parlament bude pouze konzultovat nebo nebude vůbec zapojen.³¹

Druhý odstavec článku 14 hovoří o počtech zástupců občanů Unie. Jde o snížení třiceti čtyř členů Evropského parlamentu od volebního období 2009-2014 na celkových

³⁰ Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Praha, 2009, s. 26.

³¹ PITROVÁ, L., et al. *Když se řekne Lisabonská smlouva: perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce*. Praha, 2008, s. 40.

751 členů. Pro většinu států to znamená přijít o několik mandátů. Tuto změnu vítají občané Unie, protože je to krok ke snížení vysokých výdajů parlamentu.

Rozložení křesel souvisí s počtem obyvatel členského státu. Lidnatější stát má právo obsadit vyšší počet křesel. Lisabonská smlouva nenařizuje rozdělení počtu křesel parlamentu a zavazuje tím Evropskou radu, aby před volbami dala podnět Evropskému parlamentu.

Návrh na rozdělení počtu křesel jednotlivých členských států v parlamentu vypracovali francouzský poslanec Evropského parlamentu Alain Lamssouere a rumunský poslanec Adrian Severin. Při přípravě návrhu museli zpravodajové kromě maximálního (96) a minimálního (6) počtu poslaneckých křesel brát i další ustanovení červnové Evropské rady. Ta stanovila, že Evropský parlament se musí řídit při přerozdělování křesel v Evropském parlamentu zásadou *degresivní proporcionality*, aniž by ozřejmila tento pojem. Výbor pro ústavní záležitosti Parlamentu pojem definoval tak, že členské státy s nejvyšším počtem obyvatel akceptují nižší počet křesel než na jaký by měly mít vzhledem k jejich populaci nárok a umožní lepší zastoupení členských států s nižším počtem obyvatel. Přerozdělení poslaneckých mandátů bylo založeno na informacích statistického úřadu Eurostat o počtu obyvatel s trvalým místem bydliště v dané členské zemi. Dle poslanců by ale v dalším funkčním období, což je 2014 – 2019 měla být poslanecká křesla rozdělována na základě počtu občanů EU v jednotlivých členských zemích Unie a nikoli počtu rezidentů.³²

Názorně tabulka č. 2: Rozdělení křesel v Evropském parlamentu mezi členské státy ukazuje, jak reformní smlouva upravila počty mandátů jednotlivých členských států a hlavně jaké jsou jejich rozdíly.

³² EP rozhodoval o rozdělení poslaneckých mandátů po roce 2009 [online]. Praha : EU-Media, 2007 [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/ep-rozhodoval-o-rozdeleni-poslaneckych-mandatu-po-roce-2009>>.

Tab. č. 2: Rozdělení křesel v Evropském parlamentu mezi členské státy³³

Členský stát	Stav pro roky 2004-2009	Stav pro roky 2009-2014	Rozdíl mezi jednotlivými obdobími
Itálie	78	73	-5
Spojené království	78	73	-5
Francie	78	74	-4
Německo	99	96	-3
Polsko	54	51	-3
Belgie	24	22	-2
Česká republika	24	22	-2
Maďarsko	24	22	-2
Portugalsko	24	22	-2
Rumunsko	35	33	-2
Řecko	24	22	-2
Dánsko	14	13	-1
Finsko	14	13	-1
Irsko	13	12	-1
Litva	13	12	-1
Nizozemsko	27	26	-1
Slovensko	14	13	-1
Bulharsko	18	18	0
Estonsko	6	6	0
Kypr	6	6	0
Lotyšsko	9	9	0
Lucembursko	6	6	0
Španělsko	54	54	0
Malta	5	6	+1
Rakousko	18	19	+1
Slovinsko	7	8	+1
Švédsko	19	20	+1
Celkem	785	751	-34

Státu, kterého se toto rozdělení nejvíce dotklo, byla Itálie, která proti návrhu na rozdělení křesel protestovala. Původně měla získat 72 mandátů v porovnání

³³ PITROVÁ, L., et al. *Když se řekne Lisabonská smlouva: perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce*. Praha, 2008, s. 39.

se 73 mandáty Spojeného království a 74 Francie. Itálie dosáhla kompromisu a jeden dodatečný mandát byl protestující Itálii přidělen.

Tato úprava pak porušovala přísné uplatňování zásady sestupné poměrnosti stanovené Parlamentem, protože italský poslanec Evropského parlamentu zastupuje méně občanů než jeho španělský kolega navzdory skutečnosti, že Španělsko je méně zalidněný stát než Itálie. Tento systém je velmi nestabilní, stane se jen politickou zvyklostí. Nestabilitou je faktor demografického vývoje. Skutečnost je, že v Německu rychle klesá počet obyvatel a rozdíl mezi ním na jedné straně a Francií, Spojeným královstvím a Itálií, v nichž počet obyvatel roste, na straně druhé, se v nadcházejících desetiletích vyrovná. Zůstane-li Německu maximální počet mandátů navzdory snižujícímu se počtu obyvatel, budou muset státy dostat větší počet mandátů, než mají dnes. Takový výsledek vážně ohrozí zájmy středně velkých států, a ohrozí tak i sestupnou poměrnost.³⁴ Podle posledních zpráv ČTK:³⁵ Tým matematiků z několika předních evropských univerzit vytvořil vzorec, který přesně reflektuje počet obyvatel v dané členské zemi a poměrně přiděluje europoslance. Pokud by se měl vzorec zpracovat do unijního práva, musela by se měnit Lisabonská smlouva, což by bylo pro mnohé země jen složitě přijatelné.

³⁴ DUFF, A. *Pracovní dokument o návrhu změny Aktu ze dne 20. září 1976 o volbě členů Evropského parlamentu ve všeobecných a přímých volbách; vysvětlující prohlášení* [online]. Brusel : Evropský parlament, 2010 [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/afco/dt/815/815762/815762cs.pdf>.

³⁵ *Matematici: Češi by měli mít v Evropském parlamentu méně zástupců* [online]. Praha : ČTK, 8. února 2011, 17:09 [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/svet/zpravy/matematici-cesi-by-meli-mit-v-evropskem-parlamentu-mene-zastupcu/593509&id_seznam=>>.

4 VNITŘNÍ POLITIKY EVROPSKÉ UNIE

Vnitřní politiky Evropské unie upravuje Smlouva o fungování Evropské unie, která stanovuje meze a způsob výkonu jejich pravomocí. V Hlavě první jsou definovány druhy a oblasti pravomocí Unie.

Pravomoc výlučná je vykonávána výlučně Evropskou unií. Ta může vytvářet a přijímat právně závazné akty. Členský stát tuto pravomoc vykonává v případě výslovného zmocnění Unií. Taxativně jsou vyjmenované v článku 3, Smlouvy o fungování Evropské unie.³⁶

Odstavec 1. *„Unie má výlučnou pravomoc v těchto oblastech: celní unie; stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu; měnová politika pro členské státy, jejich měnou je euro; zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky; společná obchodní politika“.*

Odstavec 2. *„Ve výlučné pravomoci Unie je rovněž uzavření mezinárodní smlouvy, pokud je její uzavření stanovenou legislativním aktem Unie nebo je nezbytné k tomu, aby Unie mohla vykonávat svou vnitřní pravomoc, nebo pokud její uzavření může ovlivnit společná pravidla či změnit jejich působnost“.*

Je zřejmé, že Unie si stále více chrání své nejdůležitější oblasti a dále je rozšiřuje zvláště v oblasti uzavírání mezinárodních smluv. Tyto jednotlivé oblasti byly již Evropským soudním dvorem vyjednány jako oblasti s výlučnou pravomocí Unie.

Pravomoc sdílená je vykonávána Evropskou unií spolu s členskými státy, kdy mohou vytvářet a přijímat právně závazné akty. Avšak členské státy vykonávají svou pravomoc pouze v rozsahu, v jakém se Unie rozhodla svou pravomoc přestat vykonávat. Dle PETŘÍKA³⁷ „Pokud jde o článek 2 odst. 2 Smlouvy o fungování EU týkající se sdílených pravomocí, přijala-li Unie v některé oblasti opatření, rozsah tohoto výkonu jejich pravomocí se vztahuje pouze na prvky, které jsou upraveny předmětným aktem Unie, a tudíž se nevztahuje na celou oblast. Za zcela jednoznačně prokázané tedy lze považovat, že pravidlo takzvaných sdílených pravomocí se chová zcela naopak, jak tomu bylo před schválením reformní smlouvy“.

I z tohoto důvodu je možno rozdělit sdílenou pravomoc na **konkurenční a paralelní**.

³⁶ Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Praha, 2009, s. 65.

³⁷ PETŘÍK, M. Evropa ve slepé uličce. Lisabonská smlouva a politická unifikace, Praha, 2008, s. 49.

Konkurenční činnost právě vychází z článku 2 odstavce 2 Smlouvy o fungování Evropské unie, kdy členské státy vykonávají svou pravomoc v rozsahu, v jakém se Unie rozhodla svou pravomoc přestat vykonávat. Oblasti, kterých se to týká, jsou vyjmenovány v článku 4 odstavce 2 Smlouvy o fungování Evropské unie:³⁸

„Sdílená pravomoc Unie a členských států se uplatňuje v těchto hlavních oblastech: vnitřní trh; sociální politika, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě; hospodářská, sociální a územní soudržnost; zemědělství a rybolov, vyjma zachování biologických mořských zdrojů; životní prostředí; ochrana prostředí; ochrana spotřebitele; doprava; transevropské sítě; energetika; prostor svobody, bezpečnosti a práva; společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě.“

Paralelní činnost se více odráží v článku 4 odstavce 3 a 4 Smlouvy o fungování Evropské unie:³⁹

Odstavec 3. *„Unie má pravomoc vyvíjet činnost v oblasti výzkumu, technologického rozvoje a vesmíru, zejména vymezovat a provádět programy, avšak výkon této pravomoci nesmí členským státům bránit ve výkonu jejich pravomoci“.*

Odstavec 4. *„Unie má pravomoc vyvíjet činnost a provádět společnou politiku v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci, avšak výkon této pravomoci nesmí členským státům bránit ve výkonu jejich pravomoci“.*

Z toho vyplývá, že Unie může vyvíjet činnost, ale nesmí omezovat a bránit členským státům ve výkonu činnosti. V tomto článku jsou i vyjmenovány jednotlivé činnosti, na které se tato paralelní činnost vztahuje.

Další pravomocí Unie je *podpůrná, doplňková, koordinující*, kdy dle článku 6 Smlouvy o fungování Evropské unie koordinuje, doplňuje a podporuje činnosti členských států a oblasti jsou taxativně vyjmenovány: ochrana a zlepšování lidského zdraví; průmysl; kultura; cestovní ruch; všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání, mládež a sport; civilní ochrana; správní spolupráce.⁴⁰

³⁸ Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Praha, 2009, s. 66.

³⁹ Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Praha, 2009.

⁴⁰ Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Praha, 2009, s. 67.

Víme, že si Unie brání své základní oblasti výlučnými pravomoci, ale nedává moc prostoru členským státům ani ve sdílených pravomocích. Proč se úplně obrátil princip „sdílené pravomoci“? Musí Unie být ta první a členský stát až na druhém místě, kdy Unie rozhodne, že svou pravomoc nebude vykonávat? Unie zde pouze poukazuje na svou vyšší moc, protože v podpůrných pravomocích se nachází takové oblasti, které se odrážejí a souvisejí s environmentálními, či sociálními cíli Evropské unie.

Nebude-li výkon členského státu, nebo Unie efektivní bylo zakotveno pravidlo oboustranné flexibility, že pravomoci mohou být přenášeny z členských států na Unii, či opačně. To znamená, že stále platí zásady subsidiarity a proporcionality.

Pokud kritici Lisabonské smlouvy tvrdí, že smlouva rozšiřuje centralizaci a omezuje prostor pro samotné rozhodování členských států, pak by měli přejít od obecných hesel ke konkrétním argumentům.⁴¹

Nově Lisabonská smlouva zařadila do Smlouvy o Fungování Evropské unie jedenáct ustanovení, které obsahují úpravu tzv. horizontálních zásad činnosti Evropské unie, zásad, které by měly být dodržovány při realizaci všech činností Unie. Tyto zásady zavazují Unii ke svému respektování. Většina zásad opisuje hodnoty a cíle Evropské unie, jako je zákaz diskriminace, rovnost pohlaví mužů a žen, ochrana životního prostředí, podpora vysoké míry zaměstnanosti a vysoká úroveň vzdělávání, či ochrana lidského zdraví. Nejvíce se tyto hodnoty odráží v sociální politice.

Je tedy vidno, že Unie staví na pevných hodnotách, které neopouští jen jako cíl, ale nadále na nich staví a musí je jim i podřídit.

Jednotlivé vnitřní politiky byly autorkou práce vybrány dle dopadů politik z pohledu běžného občana Unie. Dále je seřadila podle osobního vnímání funkce vnitřních politik v okolí jejího místa bydliště.

4.1 Zemědělství a rybolov

Vznik zemědělské politiky podnítila potřeba zajistit dostatečné množství potravin pro občany Evropy, která byla zdecimována světovými válkami. Proto byla celoplošně a hojně dotována jak na produkci, tak výkupem přebytků. Postupem času, kdy Evropa byla potravinově zabezpečená, se nenastarovaly ty správné meze, tak aby se dotací a odkupů přebytků nezneužívalo. To vše se začalo odrážet v neustále rostoucím rozpočtu Evropské unie. Až když výdaje na tuto politiku se staly

⁴¹ PELTRÁM, A., ŠREIN, Z., et al. *Evropská integrace a Česká republika*. Praha, 2009, s. 47.

neúnosnými, teprve se začaly tvořit různé reformy. Svě učinil i tlak Světové obchodní organizace na liberalizaci světového hospodářství, aby se pomohlo rozvojem zemím.

Ve finančním rámci 2007-2013 poprvé nebylo nejvíce finančních prostředků vyčleněno právě na tuto politiku. Velkou výzvou pro reformu rozpočtu a nový finanční rámec po roce 2013 je proto změnit rozdělení dostupných finančních prostředků. Na stránce výdajové se také jedná o Společné zemědělské politice.⁴²

Lisabonská smlouva zde nepřinesla až tak závažné změny. Oblast zemědělství a rybolovu je dnes sloučeno do jedné politiky. Jak je již uvedeno shora, část zemědělské politiky byla přesunuta do výlučných pravomocí – zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky, jak vně Unie, tak i při uzavírání mezinárodních smluv. Druhá část, zemědělství, je zakotveno ve sdílených pravomocích.

Změny se hlavně projeví zavedením řádného legislativního postupu, tedy rozhodování Rady kvalifikovanou většinou spolu s Evropským parlamentem, pro oblast hospodářské soutěže, která se vztahují na zemědělskou produkci a obchod se zemědělskými produkty. Tím se legislativní proces prodlouží. Jsou posíleny role národních parlamentů zásadou zastupitelské demokracie. Ty mají osm týdnů na prověření návrhu legislativního aktu. Další změnou reformní smlouvy je rozhodování o rozpočtu, kde se nebude rozlišovat mezi povinnými a nepovinnými výdaji. Do rozhodování o přímých platbách (povinnými výdaji) nemohl vstupovat Evropský parlament, zatímco u rozhodování o nepovinných výdajích tak mohl činit. Podle Lisabonské smlouvy bude moci Evropský parlament spolurozhodovat o všech typech výdajů.⁴³

Další změnou je nový odstavec 3 v článku 43 Smlouvy o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy, který praví že:⁴⁴

„Rada přijme na návrh Komise opatření týkající se stanovení cen, dávek, podpor a množstevních omezení a stanovení a přidělení rybolovných práv“.

Přímořské členské státy leží geograficky velmi blízko u sebe. Ryby neznají hranice států. Proto se musí rybolov v Evropské unii korigovat, aby nevznikaly stejné konflikty jako v minulosti. Dále, pak je celosvětovým problémem vysoký objem rybolovu, někdy až drancování mořských vod. Pro zachování a udržení mořských druhů je zapotřebí upravovat množství lovených ryb neboli omezení rybolovných práv, aby

⁴² FALATHOVÁ, A. *Reforma rozpočtu Evropské unie a finanční rámec po roce 2013*. Praha, 2009, s. 18.

⁴³ *Lisabonská smlouva* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2010 [cit. 2011-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/lisabonska-smlouva/>>.

⁴⁴ *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. Praha, 2009, s. 84.

všechny dosud žijící druhy ryb a mořských plodů se mohli svobodně rozmnožovat a zachovat se i pro další generace lidstva. Toto ustanovení se netýká jen mořských ryb a plodů, ale i sportovních rybářů sladkovodních ryb.

Rozvoj venkova je úzce spojen se Společnou zemědělskou politikou a s opatřením na podporu nezaměstnanosti. Stal se druhým pilířem zemědělské politiky. Je propojen se zemědělskými aktivitami i s restrukturalizací, zejména se ho týká: modernizace farem, bezpečnost a kvalita potravinářských produktů, přiměřené a stabilní příjmy farmářů, ekologická opatření, vytváření pracovních míst, aby se posílila ekonomická a sociální struktura venkovských oblastí a zlepšení životních, pracovních podmínek a podpora rovných příležitostí.⁴⁵

V současné době je rozvoj venkova zakomponován ve společné politice zemědělství a rybolovu, také jako politika venkova v tzv. 2. pilíři. Lze předpokládat, že se zemědělská politika bude soustředit na politiku venkova i vzhledem k novým hodnotám environmentálním i sociálním směřujícím k novým cílům Unie. Faktem je, že je znám plán pro perspektivní společnou zemědělskou politiku po roce 2013, který představuje Evropská komise. V plánu se objevují tři návrhy, které mají přímý dopad na rozvoj venkova.

4.2 Doprava

Doprava je důležitou oblastí, bez které by řádně nefungovalo evropské hospodářství. Také zastává důležitou roli v umožnění volného pohybu osob a zboží a tím posiluje soudržnost v mnoha s nimi propojenými oblastmi, jako jsou regiony a ekonomika. Mezi vnitřní politiky patří od počátku evropské integrace. Společná dopravní politika spadá do oblasti sdílených pravomocí mezi Unií a členskými státy.

K obecným cílům společné dopravní politiky patří: bezpečnost v dopravě, konkurenceschopnost a šetrnost k životnímu prostředí. Přesné vymezení a rozšíření dopravní politiky a její povinnosti řeší článek 91, Hlavy VI Smlouvy o fungování Evropské unie. Reformní smlouva nově rozšiřuje povinnosti v odstavci 2 tohoto článku.

Odstavec 1 a - d vymezení pravidel dopravní politiky - vytvoření společných pravidel pro mezinárodní dopravu směřující do nebo z některého členského státu anebo procházející přes území jednoho nebo několika členských států; stanovení podmínky, za nichž mohou dopravci provozovat činnost dopravy vně některého členského státu, kteří

⁴⁵ ČEJKA, M., MOŘKOVSKÁ, L. *Česká republika a Evropská unie, studijní materiály*. Brno, 2002.

na území tohoto státu nejsou rezidenty; vytvoření opatření ke zlepšení bezpečnosti dopravy.

Odstavec 2 rozšíření povinností - při přijímání opatření uvedených v odstavci 1 se přihlíží k případům, kdy by se jejich uplatňování mohlo vážně dotknout životní úrovně a úrovně zaměstnanosti v některých regionech, jakož i využití dopravních prostředků.⁴⁶

Lisabonská smlouva zavedla v oblasti procedury přijímání předpisů změny. Také jej řeší odstavec 1 článku 91, Smlouvy o fungování Evropské unie. Původně byly zásady dopravního režimu přijímány jednomyslným rozhodnutím Rady. Nová úprava počítá s tím, že tyto předpisy budou přijímány řádným legislativním postupem, tedy spolurozhodováním Evropského parlamentu a Rady, kdy Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a Výborem regionů.⁴⁷

V tomto článku se opět odrážejí horizontální zásady činnosti Evropské unie, tím i hodnoty a cíle, zvláště tedy z ekonomického hlediska jde o udržení životní úrovně obyvatelstva a stabilitu zaměstnanosti, tak aby se nenarušilo hospodářství vně Unie.

Všechny orgány zainteresované v dopravní politice musí reagovat na to, že objem dopravy stále roste. Zvyšují se hladiny zplodin, hluku a životní prostředí se tak znečišťuje a trpí. Rostou s tím spojené náklady na ekologii. Již dnes a do budoucna i více se rozšiřuje mezi dopravci železniční doprava, či lodní doprava, která výrazně uleví dopravě silniční a životnímu prostředí. I v České republice ministerstvo dopravy počítá s podporou železnice v rámci připravované superstrategie ministra Víta Bárty.

4.3 Životní prostředí

Politika životního prostředí je jednou z nejmladších aktivit Unie. Mezníkem se stal rok 1972 na Konferenci OSN o životním prostředí ve Stockholmu, ve stejném roce Pařížský summit. Od té doby byly přijímány akční programy pro životní prostředí. Až Jednotný evropský akt zavedl tuto problematiku jako samostatnou aktivitu Společenství. Od Amsterdamské smlouvy je problematika životního prostředí povyšována na cíle.

Tato politika je propojena s většinou politik Unie, kdy často ovlivňuje a zasahuje do legislativy. V současné době se životní prostředí stalo nedílnou součástí hodnot

⁴⁶ Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Praha, 2009, s. 111.

⁴⁷ Analýza dopadů Lisabonské smlouvy [online]. Praha : Úřad vlády České republiky, 2010 [cit 2011-03-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analyza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>.

a cílů Evropské unie, což přináší přísný, někdy až likvidující systém regulací a norem. Nadále zůstává ve sdílené pravomoci Unie a členských států.

Již dle souhrnné zprávy Evropské komise z roku 2008 byl životní prostředí častým tématem k diskusi. Například v oblasti změn klimatu si chce Unie udržet vedoucí roli v oblasti klimatu a energetiky. Na to Rada vyjádřila přání: „*It called for a coherent legislative package based on the conclusions of the spring 2007 meeting to be adopted by the beginning of 2009 at the latest. With a view to achieving these objectives, in particular with regard to energy efficiency, on 13 November the Commission adopted the second strategic energy review.*“ Z překladu vyplývá, že Evropská rada chce soubor právních předpisů, založených na závěrech z jara 2007 byl přijat nejpozději na počátku roku 2009. Aby dosáhla těchto cílů, zejména v oblasti energetické účinnosti, přijala Komise dne 13. listopadu druhou strategickou analýzu energetické politiky. A v oblasti biologické rozmanitosti a přírody Rada připomněla „*...that the European Union is determined to halt the loss of biodiversity on a global level by 2010. It underlined the importance of the enhanced implementation of the convention's and the Natura 2000 network's programmes of work on protected areas*“. V překladu Rada připomněla, že Evropská unie odhodlána zastavit ztrátu biologické rozmanitosti na celosvětové úrovni do roku 2010. Zdůraznila význam posíleného plnění programu úmluvy a sítě Natura 2000 pro chráněné oblasti.⁴⁸

V duchu již zaběhlé politiky se nese po dílčích změnách v Lisabonské smlouvě i dnes. Zpřesnila a doplnila cíle, o kterých hovoří článek 191, odstavec 1 Smlouvy o fungování Evropské unie. Cíly jsou označeny tyto problematiky: zachování, ochrana a zlepšování kvality životního prostředí; ochrana lidského zdraví; uvážlivé a racionální využívání přírodních zdrojů.⁴⁹

Udržitelný rozvoj a ochrana životního prostředí jsou nově vedeny mezi základní cíle Unie. Zároveň dochází k doplnění cíle podporovat opatření na mezinárodní úrovni oblasti boje proti změně klimatu. Zahnutím tohoto cíle neznamena žádné rozšíření pravomocí Unie, neboť Evropská unie aktivně vyvíjí činnost v této oblasti již nyní. Nevytváří ani jiný základ pro aktivitu na mezinárodních úrovních, jedná se o posílení mandátu jak na úrovni od Unie k členským státům, tak na úrovni mezinárodní. Je velkou škodou, že se v blízké budoucnosti, tj. po roce 2013 počítá s vyššími výdaji evropského rozpočtu na vyrovnání hospodářských a sociálních rozdílů. Přitom životní

⁴⁸ *General Report on the Activities of the European Union 2008*. Luxembourg, 2009.

⁴⁹ *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. Praha, 2009, s. 173.

prostředí se stále zhoršuje a přímo ovlivňuje zdraví obyvatelstva, jež je také jeden z cílů a hodnot Unie.

4.4 Energetika

Oblast energetiky stála při genezi evropské integrace, kdy hlavním cílem byla snaha o kontrolu suroviny uhlí, uranu, železné rudy, nakládání s nimi v souvislosti s bezpečnostní situací po konci druhé světové války. Legislativa proto vycházela z různých politik a oblastí Unie, jako jsou životní prostředí, transevropské sítě, nebo vnitřní trh. Postupem času se zjistilo, že skutečná kontrola nad touto oblastí je velmi důležitá. Evropa se stává čím dál více závislá na fosíliích a dodávce zemního plynu. S velkými obavami se hovoří o důsledcích, které by způsobily ukončení dodávky a nedostatek zdrojů energie. Z toho vyplývá, že energetický sektor je důležitý pro správné fungování členských států a Unie.

Celkově energetická politika Evropské unie bojuje s potřebou naplnit tři základní úkoly:

1. udržet konkurenceschopnost evropské energetiky,
2. zajistit dostatečné a plynulé dodávky energetických surovin,
3. nezatěžovat životní prostředí více, než je nutné.

Limity tohoto trojúhelníku mají tendenci si konkurovat, jsou spolu s tradičním vnímáním energetické diplomacie jako výsostného území národních vlád a s problémem nedostatku nástrojů definovaných v primárním právu Evropského společenství základními důvody, proč komunitarizace evropské energetické politiky postupuje obtížně a pomalu ve své vnější dimenzi.⁵⁰

Zásadní změnou od původního stavu je, že Lisabonská smlouva zařadila energetiku do sdílených pravomocí Evropské unie a vytváří samostatnou Hlavu XXI ve Smlouvě o fungování Evropské unie a tím byla konstituována v rámci primárního práva.

Cíle této politiky jsou obsaženy v článku 194, odstavec 1 této smlouvy, který praví že:⁵¹

„V rámci vytváření a fungování vnitřního trhu a s přihlédnutím k potřebě chránit a zlepšovat životní prostředí má politika Unie v oblasti energetiky v duchu solidarity mezi členskými státy za cíl: zajistit fungování trhu s energií; zajistit bezpečnost dodávek energie v Unii; podporovat energetickou účinnost a úspory energie

⁵⁰ WAISOVÁ, Š., et al. *Evropská energetická bezpečnost*. Plzeň, 2008, s. 83.

⁵¹ *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. Praha, 2009, s. 176.

jakož i rozvoj nových a obnovitelných zdrojů energie a podporovat propojení energetických sítí.“

Tím, že oblast energetiky byla zahrnuta do sdílených pravomocí, v některých otázkách členské státy vlivem Lisabonské smlouvy ztrácejí možnost výhradě kontrolovat tuto strategickou oblast. Většina opatření v oblasti energetiky přitom bude přijímána řádným legislativním postupem, tedy společně Evropským parlamentem a Radou, která rozhoduje kvalifikovanou většinou. Výjimkou jsou opatření týkající se energetiky, která mají fiskální charakter. Ta vyžadují jednomyslná rozhodnutí Rady a zůstávají výhradně pod kontrolou členských států, vše dle článku 194, odstavce 2 a 3 Smlouvy o fungování Evropské unie.⁵²

Oblast energetiky se zákonitě prolíná se životním prostředím. Unie dle svých cílů a hodnot plní ochranu přírody, tím že bude více podporovat obnovitelné zdroje energie. Skutečně velká změna se pro politiku energie nenastala, je sice zakomponovaná do primárního práva, ale změny ukáže až budoucnost v praxi finančního rámce Evropské unie 2014 – 2018. Sympatizováno je také s názorem ČERNOCHA⁵³, který praví, že po srovnání prostudovaných dokumentů s dosavadní praxí přílišné naděje na změnu nevzbuzují, zdá se totiž, že namísto radikální změny došlo pouze k formálnímu uznání dosavadního stavu. Na druhou stranu bude záležet, jakým způsobem budou články Lisabonské smlouvy aplikovány. Vzhledem k tomu, jak proměnlivým a intenzivním tématem dnes energetika a energetická bezpečnost je, můžeme očekávat, že události nejbližších měsíců a let vyvolají potřebu naplnit dosud nejasné formulace Lisabonské smlouvy.

4.5 Sociální politika

Rozvoj sociální politiky souvisí s úsilím o zlepšení životní úrovně obyvatel Unie. Počátky bychom našli ve Smlouvě o Evropském společenství uhlí a oceli. Vzhledem k různorodosti sociálních politik v Evropě, pro nás odlišné skandinávské země a ostrovní systém sociálního zabezpečení, neexistuje jednotná nadnárodní sociální politika Evropské unie. Jde hlavně o harmonizaci politiky, stabilizaci ekonomie a boje

⁵² *Analýza dopadů Lisabonské smlouvy* [online]. Praha : Úřad vlády České republiky, 2010 [cit 2011-03-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analýza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>.

⁵³ ČERNOCH, F. *Energetická politika EU po Lisabonské smlouvě* [online]. Brno : Societas, 2011 [cit 2011-03-23]. Dostupný WWW: <<http://www.globalpolitics.cz/clanky/energeticka-politika-eu-po-lisabonske-smlouve>>. ISSN 1213-7685.

s chudobou. Sociální politika je nejdynamičtější a konkurence schopná oblast, protože je založena na bohatých a odlišných zkušenostech, stále se rozvíjí a snaží se o vysokou sociální soudržnost.

Podstatnou změnou sociální politiky po reformní smlouvě je zařazení plné zaměstnanosti a společenského (sociálního) pokroku do obecných cílů Unie. I horizontální zásada činností Unie je novinou, o které jsme psali v obecné části vnitřních politik, jako o opisu většiny zásad a hodnot Evropské unie. Článek 9, Smlouvy o fungování Evropské unie jej vyjmenovává: vysoká úroveň zaměstnanosti, záruka přiměřené ochrany, bojem proti sociálnímu vyloučení a vysokou úrovní všeobecného a odborného vzdělávání a ochrany lidského zdraví. Tyto zásady zavazují Unii ke svému respektování.⁵⁴

Nově je také zakotven článek 152, Smlouvy o fungování Evropské unie, kde vyzdvihuje role sociálních partnerů, kteří mají možnost svolat trojstrannou sociální vrcholnou schůzku na nadnárodní úrovni týkající se růstu a zaměstnanosti. Jednání končí uzavřením nadnárodní kolektivní smlouvy a pak už bude záležet jen na zájmu a ochotě zaměstnavatele, zaměstnance a státu.

Cíle sociální politiky byly zavedeny v Evropské sociální chartě a v článku 151, Smlouvy o fungování Evropské unie z Charty vychází. Jako jednotlivé cíle jsou uvedeny: podpora zaměstnanosti, zlepšování životních a pracovních podmínek tak, aby bylo možno tyto podmínky vyrovnat a přitom udržet jejich zvýšenou úroveň, přiměřenou sociální ochranu, sociální dialog, rozvoj lidských zdrojů za účelem trvale vysoké zaměstnanosti a boj proti vyloučení.⁵⁵

Chudoba a nouze se již řeší řadu let, také na tento problém a nesourodost sociálních dávek v nouzi v jednotlivých členských státech poukazuje ještě před schválením Lisabonské smlouvy Evropská komise. „*In all Members States, the social protection system is intended to prevent people from falling into poverty and to provide income support in times of need. This aim, in practise, is incorporated in the social welfare system in very different ways in different countries, with a varying degree of focus on ensuring universal coverage. In addition, the definition of what constitutes a minimal acceptable level of income varies markedly between Member States, in large part in line with the overall level of income in the country. Accordingly, the effectiveness of different systems in achieving the objective of poverty alleviation*

⁵⁴ Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Praha, 2009, s. 68.

⁵⁵ Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Praha, 2009, s. 149.

would need to be assessed in terms of the specific way in which this is defined in the different countries concerned“.⁵⁶ V překladu tedy, ve všech členských státech má systém sociální ochrany zabránit lidem z chudoby a poskytovat příjem v době nouze. V praxi je tento cíl začleněn do systému sociálních služeb, stupeň pomoci a definice přijatelného příjmu se značně liší v různých zemích. Proto je třeba posoudit hlediska a konkrétní způsob, jakým bude chudoba v zemích definována.

Boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení je velmi závažným tématem, který se řeší ve stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Lisabonská strategie po roce 2010. Ukázalo se, že cíl, který byl stanovený do roku 2010 – výrazně snížit počet lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením, má v mnoha zemích a regionech ještě závažné problémy. Proto se musí strategie po roce 2010 zaměřit na sociální pokrok, posílení a udržitelnost systémů sociálního zabezpečení a boj proti chudobě, mimo jiné zamezením nerovnoměrného rozdělování. Evropský rok proti chudobě, rok 2010, byl ideální příležitostí k vytvoření účinných cílů časového harmonogramu. Taková iniciativa zaměřená na zajištění sociální soudržnosti by znamenala důležitý krok k obnovení důvěry občanů v evropskou integraci.⁵⁷

Vzhledem k rostoucí míře nezaměstnanosti lze předpokládat vyšší růst obyvatel závislých právě na sociálních dávkách. Rozmanitost sociální politiky mezi členskými státy je však natolik velká, že Unie i podle nového smluvního rámce může pouze tuto politiku udržovat v určitých mezích, hlavně jí harmonizovat pomocí sekundárního práva.

4.6 Hospodářská a měnová politika

Evropská rada v roce 1988 odsouhlasila záměr zavést Hospodářskou a měnovou unii. Pověřila výbor, kterému předsedal Jacques Delors, aby navrhl koncepci pro vznik této unie. Důvod, proč vytvořit hospodářskou a měnovou unii byla nejednotná měna, která způsobila v Evropské unii bariéry ve volném pohybu zboží a osob, nejisté vzájemné obchody mezi členskými státy. Na základě Delorovy zprávy a přípravě legislativních podmínek v Maastrichtské smlouvě, se mohlo začít s budováním. Byl založen Evropský měnový institut. Od 1. ledna 1999 byla vytvořena společná měna

⁵⁶ *The Social Situation in the European Union 2008; New Insights into Social Inclusion*. Luxembourg, 2009, s. 23.

⁵⁷ *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Lisabonská strategie po roce 2010* [online]. Praha : ČMKOS, 2009 [cit. 2011-03-23]. Dostupný z WWW: <www.cmkos.cz/data/articles/down_1794.doc>.

a od 28. února 2001 mohli začít používat vybrané členské státy jednotnou měnu v hotovostním platebním styku Euro. Členské státy, které mohou používat tuto jednotnou měnu namísto své národní, jsou vybírány dle Maastrichtských konvergenčních kritérií, přičemž nejprve vstoupili do Evropského mechanismu směnných kurzů II a tam setrvali za určitých podmínek alespoň dva roky.

Zatímco Lisabonská smlouva přináší více změn, tak výčet konvergenčních kritérií zůstal nepozměněn, ačkoli se v nich nachází již zastaralé odkazy na Evropský měnový systém.

Hospodářská a měnová unie zůstala existenčně zachována díky článku 3 Smlouvy o fungování Evropské unie: Unie má výlučnou pravomoc v oblasti měnové politiky pro členské státy, jejichž měnou je Euro.⁵⁸

Jednou ze změn je, že Evropská centrální banka se stala orgánem Evropské unie, avšak Evropský systém centrálních bank je zmíněn ve Smlouvě o fungování evropské unie. Souběžně s pojmy Evropská centrální banka a Evropský systém centrálních bank se zavádí pojem Eurosystem. Jeho hlavním cílem je udržovat cenovou stabilitu Eura. Výkonná rada Evropské centrální banky je jmenována Evropskou radou kvalifikovanou většinou.

Poprvé bylo využito článku 127, odstavce 6 Smlouvy o fungování Evropské unie:⁵⁹ „*Rada může zvláštním legislativním postupem jednomyslně po konzultaci s Evropským parlamentem a Evropskou centrální bankou formou nařízení svěřit Evropské centrální bance zvláštní úkoly týkající se politik, které se vztahují k obezřetnostnímu dohledu nad úvěrovými a dalšími finančními institucemi, s výjimkou pojišťovacích podniků*“.

Potřebu využívat tento článek jistě vyprovokovala současná nepříznivá ekonomická situace nejen v Evropě. K lepší účinnosti tohoto ustanovení by pomohlo, kdyby mohly být všechny státy Evropské unie v eurozóně. Takto mohou provádět politiky sice nejvlivnějším, ekonomicky silnějším, ale pouze sedmnácti státům Evropské unie, které zavedly jednotnou evropskou měnu Euro. Pomoc však často potřebují státy, které jsou ekonomicky slabší.

European Currency Unit (ECU) – evropská měnová jednotka byla definitivně nahrazena a ve Smlouvě o fungování Evropské unie zakotvena pod názvem Euro.

⁵⁸ Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Praha, 2009, s. 65.

⁵⁹ Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Praha, 2009, s. 134.

V proceduře nadměrného schodku získala Komise silnější postavení, které státu plánující nebo realizující nadměrný schodek, předá své stanovisko a Radu jen informuje. Rada ovšem rozhoduje, zda se jedná o nadměrný schodek, vydá doporučení. Jedná se o zkrácení procedury, kdy stát se neúčastní hlasování Rady o existenci nadměrného schodku.⁶⁰

4.7 Prostor svobody, bezpečnosti a práva

Prostor svobody, bezpečnosti a práva se začal přesněji formulovat až s dokončením vytvoření společného trhu. Koncept byl zakotven v Amsterdamské smlouvě. Mimo jiné bylo deklarováno, že Evropská unie: musí být podporována a rozvíjena jako oblast svobody, bezpečnosti a práva; je oblastí, ve které je zajištěn volný pohyb osob a má pod kontrolou ochranu vnějších hranic, azyl, imigraci; prevenci a boj proti kriminalitě. Na základě výše uvedených principů se v roce 1999 Evropská rada na finském zasedání dohodla na prohlášení, které specifikuje rozsah působnosti a cíle Unie v této oblasti.⁶¹ Stal se třetím pilířem Maastrichtského chrámu. Lisabonská smlouva chrám ruší a tím doznává změn.

Prostor svobody, bezpečnosti a práva je zakotven v článku 3, odstavce 2 Smlouvy o fungování Evropské unie, který praví, že:⁶²

„Unie poskytuje svým občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva bez vnitřních hranic, ve kterém je zaručen volný pohyb osob ve spojení s vhodnými opatřeními týkajícími se ochrany vnějších hranic, azylu, přistěhovalectví a předcházení a potírání zločinnosti“.

Oblast, kterou dnes označujeme za prostor svobody, bezpečnosti a práva, na sebe strhává stále více pozornosti. Tento koncept obsahuje tři základní aspekty – bezpečnost (vnitřní a vnější), soudnictví (civilní a trestní) a svobodu týkající se azylu a pohybu osob. Šlo o snahu vyvážit zavedené komunitární svobody vyvážit komunitární ochranou. Komise tak v průběhu let získala silnější právní nástroje i nové oblasti pro jejich využívání.⁶³

⁶⁰ *Analýza dopadů Lisabonské smlouvy* [online]. Praha : Úřad vlády České republiky, 2010 [cit 2011-03-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analýza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>.

⁶¹ KÖNIG, P., LACINA, L., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. Brno, 2004, s. 223.

⁶² *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. Praha, 2009, s. 18.

⁶³ PITROVÁ, L., et al. *Lisabonská smlouva, Co nového by měla přinést*. Praha, 2008, s. 41.

Jednou ze změn je přesunutí problematiky policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, zakotvené dosud v Hlavě VI Smlouvy o Evropské unii, do právního rámce Smlouvy o fungování Evropské unie, mezi politiky komunitární. Tento krok vedl k rozpadu pilířové struktury Unie. Justiční spolupráce v trestních věcech a policejní spolupráce zůstávají jedinými oblastmi, kde mohou vedle Komise předkládat legislativní iniciativy také členské státy – jedna čtvrtina členských států, tedy šest členských států. Na tuto oblast se tak nově vztahují stejná pravidla jako na justiční spolupráci v civilních věcech. To přináší mnoho změn, od omezení práva členských států předkládat návrhy legislativních aktů, tak změnu rozhodovací procedury v Radě, zapojení Evropského parlamentu, dále jiné typy právních instrumentů, kterými jsou nové směrnice a nařízení, které mají přednost před národními právními řády, až po pravomoc Komise a Soudního dvora v řízení o porušení Smlouvy nebo aplikací doktríny implicitních vnějších pravomocí pro mezinárodní trestně právní oblast. Tyto změny staví oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech na roveň ostatních politik Unie s výjimkou společné zahraniční a bezpečnostní politiky.⁶⁴

I nadále tato politika zaručuje občanům Unie právo volně se pohybovat v celé Evropské unii. Vně Unie mohou členské státy rozvíjet celní a policejní spolupráci, přičemž jsou ctěny ustanovení Listiny základních práv Unie a právní systémy členských států.

4.8 Společná zahraniční a bezpečnostní politika

Včlenění společné zahraniční a bezpečnostní politiky členských států do Společenství byla vždy kontroverzním a diskutovaným předmětem. Je velmi a často ovlivněno odlišnými koncepty státních i nestátních aktérů a také rozlišnými modely zahraniční politiky v jednotlivých členských zemích.

Unie i v mezinárodním měřítku staví diplomacii s podporou nástrojů obchodní politiky a mírových sborů před boj. Zvýšit diplomatickou váhu Unie má Vysoký představitel pro společnou a zahraniční politiku, kterému pomáhají složky politického a vojenského aparátu. Cílem je upravovat činnost členských států při provádění zahraniční politiky. Podporu bude také mít od nově zřízené Evropské služby pro vnější činnost.

⁶⁴ *Analýza dopadů Lisabonské smlouvy* [online]. Praha : Úřad vlády České republiky, 2010 [cit 2011-03-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analyza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>.

Nově Lisabonská smlouva zakotvila v článku 42, odstavec 6 Smlouvy o Evropské unii koncept stále strukturované spolupráce = členské státy, které splňují vyšší kritéria vojenské schopnosti a které přijaly v této oblasti přísnější závazky s ohledem na vedení těch nejnáročnějších misí, mohly zavázat v rámci Unie užší spolupráci.⁶⁵

Došlo k institucionálnímu začlenění Evropské obranné agentury do primárního práva. Dosud se rozvíjela pouze na základě rozhodnutí Rady. Agentura je jedinou, která je výslovně v Lisabonské smlouvě výslovně uvedena. Významně to zvyšuje její postavení. Reformní smlouva převážně kodifikuje současný stav, a třebaže nedefinuje nové úkoly s výjimkou ustanovení ve vztahu Agentury vůči Stále strukturované spolupráce, vyžaduje, aby Evropská rada kvalifikovanou většinou přijala rozhodnutí o statusu, sídle a operačních pravidlech Agentury. Takové rozhodnutí by mělo v principu sloučit text Společné akce, kterou byla Agentura před šesti lety založena a jejíž text byl odvozen od tehdejšího textu Smlouvy o ústavě pro Evropu. Diskuse však ukázala, že ne všechny členské státy tuto variantu jednoznačně podporují. Řada států se snaží využít příležitosti k prosazení svých partikulárních zájmů.⁶⁶

Lisabonská smlouva dala vyšší moc a postavení Unii k tomu, aby lépe a stále na pozici diplomacie vedla společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. V krizových situacích diplomacie a velikost Evropské unie nestačí, je zapotřebí i hrubé síly, kterou zabezpečuje armáda členských států. Pro tento typ ochrany existuje North Atlantic Treaty Organization, neboli Severoatlantická aliance.

4.9 Vnitřní trh

Po hospodářském rozmachu USA během a po 2. světové válce se osvědčila základní ekonomická poučka, že větší trh je vždy účinnější a výkonnější než více menších izolovaných trhů. Této poučce využila i Evropská unie. Na počátku budování společného trhu byla celní unie, která mezi státy odbourávala cla a dávky s obdobným účinkem. Byl tak vytvořen společný trh, zahrnující kromě uvolněného pohybu zboží i volný pohyb osob provádějících ekonomickou činnost, služeb a kapitálu.⁶⁷

⁶⁵ Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Praha, 2009, s. 48.

⁶⁶ KOLÍN, V. *Evropská obranná agentura v šesti letech. Obrana a strategie* [online]. Brno : Univerzita obrany, 2010, č. 1 [cit 2011-03-27], Dostupný z WWW: <<http://www.defenceandstrategy.eu/cs/aktualni-cislo-1-2010/clanky/evropska-obranna-agentura-v-šesti-letech.html>>. ISSN 1802-7199.

⁶⁷ TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. Praha, 2004, s. 126.

Tyto čtyři svobody jsou zahrnuty ve Smlouvě o fungování Evropské unie, článek 26, odstavec 2:⁶⁸ „*Vnitřní trh zahrnuje prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu v souladu s ustanovením Smluv*“.

Také článek 3 Smlouvy o Evropské unii ustanovuje Unii k vytváření vnitřního trhu.⁶⁹ Bohužel toto ustanovení je velmi strohé. Byla vypuštěna formulace o vnitřním trhu s volnou a nenarušenou soutěží, kterou iniciovala Francie. Činnost Unie v oblasti hospodářské soutěže se bude opírat o Protokol o vnitřním trhu. Protokol konstatuje, že kdyby byla hospodářská soutěž narušována, může Unie přijmout opatření dle ustanovení Smluv. Touto úpravou došlo k upozadění významu hospodářské soutěže pro vnitřní trh, a to nejen jejím odsunutím ze základních ustanovení o unijních cílech do doprovodných protokolů, ale i vypuštěním formulace o volné soutěži, která jde významově dál než soutěž nenarušená.⁷⁰ Vzhledem k tomu, že spory hospodářské soutěže řeší Evropský soudní dvůr a právně není přímo hospodářská soutěž zakotvena v Lisabonské smlouvě, ale jen v doprovodných dokumentech, však mající obě listiny stejnou váhu, vedou se diskuze, že doprovodný dokument nebude mít dostatečnou váhu při soudním sporu. Věříme však, že na pozicích soudců jsou zkušenosti a kvalifikovaní odborníci, kteří se takovéto chyby vyvarují.

Na základě článku se dnes zboží, služby, lidé a kapitál volně pohybují v rámci Evropské unie. Velmi mladá generace to může považovat za samozřejmost, ale ve skutečnosti je to velký čin, který se povedl v rámci integrace. Bohužel vše není tak bezproblémové a na každou oblast ze čtyř svobod se vztahují zavazující výjimky, které se musí dodržovat. Jsou vedené v Bílé knize. Navzdory všem těmto bariérám se vnitřní trh stal velkým trhem a konkurenceschopným trhem v mezinárodním hospodářství.

Formální, zato neméně důležitou změnou po reformní smlouvě se stalo sjednocení názvosloví vnitřní trh, namísto společného, či vnitřního trhu. Tak nebude docházet k různým spekulacím nad názvoslovím.

⁶⁸ *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie.* Praha, 2009, s. 76.

⁶⁹ *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie.* Praha, 2009, s. 19.

⁷⁰ PITROVÁ, L., et al. *Když se řekne Lisabonská smlouva: perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce.* Praha, 2008, s. 14.

5 LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD EVROPSKÉ UNIE

O vypracování Listiny základních práv Evropské unie rozhodla již 4. června 1999 Evropská rada v Kolíně nad Rýnem. Otázka lidských práv byla v rámci Unie již dlouho diskutovaným tématem a stále silněji vyvstávala potřeba ochrany základních práv. V průběhu roku 2000 byl vypracován návrh obsahující katalog základních práv Unie. Ještě též rok byla Listina připojena ke Smlouvě z Nice jako nezávazná politická deklarace. Následně za účelem posílení její pozice, Komise se přihlásila k systematické a přísné kontrole dodržování Listiny. Dalšími kroky bylo vyjednávání směrem k prohlášení Listiny za právně závazný dokument.⁷¹

V článek 6 Smlouvy o Evropské unii se uvádí:⁷²

„Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince 2000, ve znění upraveném dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, jež má stejnou právní sílu jako Smlouvy“.

Z výše uvedeného článku jasně vyplývá, že Listina má stejnou právní sílu jako zakládací smlouvy. Z toho nevyplývá, že se jedná o mezinárodní lidsko-právní katalog, který by stál vedle univerzálních katalogů přijatých v rámci Rady Evropy nebo OSN. Lze dovést pouze formální právní sílu Listiny, jež se ovšem bude pohybovat někde mezi právní silou primárního práva a právní silou nařízení. V žádném případě nelze Listinu považovat z hlediska vnitrostátního práva za součást primárního práva Unie, neboť se nejedná o mezinárodní smlouvu, která by byla sjednaná v souladu s Vídeňskou úmluvou o smluvním právu. Z vnitrostátního pohledu lze tedy na Listinu pohlížet jako součást komunitárního práva, nikoli jako mezinárodní smlouvu lidsko-právního charakteru. Lze pouze dovést, že Listina je referenčním kritériem pro rozhodování Evropského soudního dvora a ve vztahu k členským státům se uplatní pouze, pokud bude dodržena zásada subsidiarity, a to jen pokud budou členské státy uplatňovat právo Evropské unie. Po formální stránce není dokumentem konsensuální povahy a není základním lidsko-právním katalogem, který by měl nahrazovat vnitrostátní katalogy členských států, ale je výrazem, že Unie uznává nezadatelná nedotknutelná práva lidských bytostí jako všeobecné hodnoty vyvěrající z evropského kulturního,

⁷¹ PITROVÁ, L., et al. *Lisabonská smlouva, Co nového by měla přinést*. Praha, Kancelář Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, 2008.

⁷² *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. Praha, 2009, s. 21.

náboženského a humanistického odkazu. Navzdory tomu, že je Listina pouze referenčním kritériem pro rozhodování, byl zaznamenán určitý hodnotový posun v azylových otázkách nebo v právu na nedotknutelnost lidské důstojnosti. Článek 3 Listiny základních práv a svobod Evropské unie je tomu věnován. Také Listina v článku 18 stanoví, že právo na azyl je zaručeno v souladu s mezinárodními smlouvami, které se této problematice dotýkají.⁷³

Listina se skládá ze 7 kapitol a 54 článků, ve kterých jsou obsaženy práva a zásady. Vedle klasických občanských, politických a základních práv zaručovaných Úmluvou lidských práv, Listina přináší i práva neboli zásady tzv. nové generace. Tím jsou myšlena především práva sociální a ekonomická. Listina spojuje poprvé v jednom dokumentu občanská, politická, hospodářská a sociální práva občanů a všech lidí žijících na území Unie. Tato práva jsou rozdělena do šesti kapitol: Důstojnost, Svoboda, Rovnost, Solidarita, Občanská práva a Soudnictví. Reformní smlouvou se žádná z těchto kapitol neměnila.⁷⁴

Druhá část Smlouvy o fungování Evropské unie deklaruje každému občanovi z členské země občanství Evropské unie. Občané díky tomu získávají nová práva vážící se k fungování Unie. Listina základních práv a svobod Evropské unie posiluje práva a svobody občanů, nemění pravomoci Unie.

Občané se v případě sporu mohou obracet na Evropský soudní dvůr. Bohužel Lisabonská smlouva nijak občanům, kterým bylo dotčeno právo z Listiny, nezlehčuje situaci, protože se pozornost upínala na výkladová ustanovení, nikoli na zjednodušení podání žaloby, či zkrácení soudního líčení.

⁷³ GERLOCH, A., et al. *Lisabonská smlouva a ústavní pořádek ČR*. Plzeň, 2009.

⁷⁴ PITROVÁ, L., et al. *Když se řekne Lisabonská smlouva: perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce*. Praha, 2008, s. 17.

6 VLIV LISABONSKÉ SMLOUVY NA ČESKOU REPUBLIKU

Ratifikace Lisabonské smlouvy v České republice byla velmi zdlouhavá. Vyvěřela řada otázek, na které se hledaly odpovědi až u Ústavního soudu. Jednalo se o oslabení suverenity státu a zrušení Benešových dekretů.

Návrh vyvolal Senát a prezident republiky se s ním ztotožnil, podal jej ve stanovené lhůtě Ústavnímu soudu. Dle kritiků by došlo ke snížení moci České republiky, protože definice kvalifikované většiny zvýhodňuje velké, populačně silné státy.⁷⁵ Podle prezidenta KLAUSE⁷⁶ Lisabonská smlouva, mimo jakoukoli pochybnost, významně mění charakter Evropské unie a tím i právní postavení České republiky v jejím rámci. Proto je potřeba posouzení souladu všech ustanovení jednotlivě i v jejich celku s Ústavou České republiky, Listinou základních práv a svobod a s ústavním pořádkem České republiky vůbec věnovat mimořádnou pozornost. Dle Nálezu Ústavního soudu ze dne 3. listopadu 2009 a vyjádření předsedy Ústavního soudu RYCHETSKÉHO⁷⁷ Ústavní soud shledal i ostatní důvody domnělého rozporu Lisabonské smlouvy s ústavním pořádkem jako nedůvodné a závěrem svého nálezu konstatoval, že „tímto jeho nálezem jsou vyvráceny pochybnosti o souladu Lisabonské smlouvy s českým ústavním pořádkem a odstraněny formální překážky její ratifikace.“ Po nálezu Ústavního soudu se již Senát a prezident republiky nemusí bát legitimacy vládnutí Unie, jako systém respektující platnou ústavu. BRAUN⁷⁸ však uvádí: Pokud jde o legitimitu vládnutí, je tam potenciální rozpor mezi projevem modernizace a pojednání o svrchovanosti. Z vědecké debaty o legitimitě vychází, že konflikt mezi modernizací a svrchovaností odpovídá rozdílu mezi výstupem a vstupem potřeb na legitimitu, jako předpoklad, vymezení osob, s uvedením skupin, v němž je dostatek důvěry, pro většinové rozhodování. „*Regarding the legitimacy of governance, there is a potential inherent conflict between the discourse of modernisation and the discourse on sovereignty. In the scholarly debates on legitimacy, the conflict between modernisation and sovereignty corresponds with the distinction between output and input based legitimacy needs, as a prerequisite, a definition of the people,*

⁷⁵ KARLAS, J. *Evropská integrace a evropská veřejnost*. Praha, 2006, s. 26.

⁷⁶ KLAUS, V., *Václav Klaus prezident republiky k Lisabonské smlouvě*, Praha, 2009, s. 7.

⁷⁷ *Tisková zpráva k nálezu ÚS ve věci Lisabonské smlouvy* [online]. Brno : Ústavní soud, 2009 [cit. 2011-03-30] Dostupný z WWW: <<http://www.concourt.cz/clanek/2145>>.

⁷⁸ BRAUN, M. *Modernisation Unchallenged: The Czech discourse on European Unity*. Praha, 2008, s. 131.

specifying a group within which there is enough trust to enable majoritarian decision making.”

Prezident republiky si podmínil ratifikaci smlouvy sjednáním shodných záruk, použitelných v naší zemi, k Listině základních práv Evropské unie, jaké si vyjednalo Polsko a Velká Británie.

Bohužel „zdržováním“ ratifikace Smlouvy si Česká republika odnesla hned od několika členských států Unie silnou kritiku a probíhaly spekulace, jak urychlit ratifikaci bez prezidenta republiky. Po podpisu Smlouvy prezidentem republiky byla krize odvrácená a vše se navrátilo do původních kolejí, aniž by na naší zemi dopadaly jakékoli penalizace.

Jednou z často pokládaných otázek bylo, zda Česká republika nebude oslabena v rozhodování – váha hlasů. Z prvního hlediska bychom se mohli domnívat, že vážené hlasování pod Smlouvy z Nice byla pro Českou republikou výhodnější, ale rozhodování v Radě se používá konsensuálního rozhodování. Princip dvojí většiny (55 % členských států reprezentujících 65 % obyvatel Evropské unie), která je upravena v Lisabonské smlouvě. Proto, aby Česká republika dosáhla svých rozhodnutí, musí tvořit spojení s jinými zeměmi, jako tomu bylo doposud. Smlouva odkládá nový systém hlasování podle dvojí většiny na listopad roku 2014, s tím, že 31. března 2017 na žádost jen jediného státu může být hlasováno podle původního systému.

Shrneme-li to, tak tabulkově se snížily počty hlasů pro Českou republiku, ale nadále zůstáváme plnohodnotným členem Evropské unie, který jako doposud tvoří při schvalování spojení, tak nás Lisabonská smlouva nikterak negativně neovlivňuje.

Postupnou integrací Unie byla váha rozhodování přemístěna na unijní půdu a národní parlamenty zpravidla hlasovaly o zavedení směrnic přicházející z Unie do národního práva. Po Lisabonské smlouvě se posílila role národních parlamentů v evropských otázkách. Hlídkají si dodržování subsidiarity a za určitých podmínek mohou spolurozhodovat o odmítnutí diskutovaného aktu. Podle KRÁLE⁷⁹ je český parlament strukturálně dobře připraven na novou roli. Obtížná ratifikace smlouvy měla pozitivní efekt, jelikož vedla k úvahám o dopadech smlouvy na postavení českého parlamentu ve vztahu k evropské agendě. Reflexe se pak týkala i Ústavního soudu, vlády i prezidenta republiky. Díky tomu patřil český parlament mezi první v Unii, který vnitrostátně zakotvil ustanovení vyplývající z Lisabonské smlouvy. Zjednodušení postupů v přijímání primárního práva Unie – evolutivní ustanovení, předběžné

⁷⁹ KRÁL, D., BARTOVIC, V. *Český a slovenský parlament po Lisabonské smlouvě*. Praha, 2010.

a následné kontroly dodržování subsidiarity, silnějšího zapojení do evropského legislativního procesu díky přímé komunikaci s Evropskou komisí. Z pozorování vyplývá, že existuje rozdíl mezi Poslaneckou sněmovnou, přirovnávanou k „Šípkové Růžence“, protože se věnuje většinou vnitrostátním otázkám. A Senátu, který je díky aktivismu, protože se věnuje hlavně záležitostem ústavního charakteru, je připodobňován „Popelce“. Rozdíl lze vysvětlit rozdílným charakterem obou komor. Senát již navázal úzké pracovní vztahy s mnoha parlamenty v Evropské unii – Německo, Nizozemí, Dánsko, Slovensko i jinde. Tím se profiluje jako komora, která se důkladně věnuje evropským záležitostem. Postavení Sněmovny není zcela jasné, její aktivity na evropské úrovni nebyly tak výrazné, ale to opět odráží rozdílné zaujetí obou komor.

Jistě neodmyslitelnou částí státu je obyvatelstvo. To má sílu hlasu zvláště pak v demokratickém státě, jako je Česká republika. Obyvatelé se vyjadřovali k Lisabonské smlouvě – ratifikace a spokojenost s reformní smlouvou.

Podle agentury STEM, která dne 2. února 2010 dělala výzkum STEM Trendy 1/2010 vyhodnotila, že v názoru, zda problémy s ratifikací Lisabonské smlouvy v České republice poškodily náš obraz v Evropě, je veřejnost rozdělena na dvě poloviny. Jedna si myslí, že ano, druhá, že nikoli. Dále výzkum zjišťoval u 1297 respondentů starších 18 let, zda jsou obyvatelé spokojeni s tím, že Česká republika Smlouvu přijala. Výsledky ukazují, že necelé dvě třetiny lidí (64 %) jsou s přijetím Lisabonské smlouvy spokojeny, přičemž převládá spíše mírnější spokojenost, nežli spokojenost rozhodná. Pro lepší názornost grafické znázornění.

Graf č. 1: Spokojenost s přijetím Lisabonské smlouvy⁸⁰

⁸⁰ Informace o výzkumu STEM Trendy 1/2010 [online]. Praha : Mikosoft Praha, 2010 [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1929>>.

ZÁVĚR

Za více než padesát let prošla Evropská unie vývojem s velkým množstvím smluv a reforem. Evropská unie se stále snažila zvýšit schopnost sdružení a kooperace členských států tak, aby fungovaly efektivně. Proto byla otevřená cesta k vytvoření reformní smlouvy, která přeměnila ráz Unie.

Co vedlo k efektivnosti fungování Evropské unie? Ke zvýšení efektivnosti přispěla změna rozhodování kvalifikovanou většinou namísto jednomyslnosti, kdy v takovém hojném počtu členských států bylo obtížné cokoli schválit. Díky snížení počtu evropských komisařů od roku 2014 na dvě třetiny počtu členských států, se zvyšuje průhlednost vystupování v zájmu Unie. A zúžením resortů Komise se snižuje ekonomická náročnost a zvyšuje se efektivita práce. Snížením počtu křesel v Evropském parlamentu ze 785 na 750 plus předseda s maximálním počtem 96 a minimálním 6 podle čl. 14 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii se dosáhlo závěru, že jde o krok spravedlivý, jelikož Evropský parlament zastupuje občany, tedy hlas lidu a má přesně reflektovat počet obyvatel jednotlivých členských států. Ještě větší spravedlnosti by se dalo dosáhnout, pokud by se používal přesný vzorec pro výpočet jednotlivých křesel, který již navrhli přední matematici, ačkoli by se to negativně odrazilo v počtu křesel pro Českou republiku, ze současných 22 by nám náleželo jen 18 europoslanců.

Analýzou posilování Evropské unie jako konkurenceschopného partnera autorku práce přivedlo k závěru, že nové cíle a hodnoty Unie se odrážejí ve vnitřních politikách. Dobrým příkladem slouží politika zemědělství a rybolovu ve strategii rozvoje venkova. Na venkově je nejvyšší podíl práce v zemědělství, proto by bylo vhodné podporovat zemědělství z pohledu jak rostlinné, tak živočišné výroby. Podporuje se domácí produkce kvalitních potravin. Dnes běžné zemědělské družstvo dostává až $\frac{3}{4}$ dotací z Evropské unie. V budoucnu, dle strategií a připravovaného finančního rámce, se má tento podíl snížit. Právě rozvoj zemědělství posílí i rozvoj venkova, protože se zvýší zaměstnanost a sníží se sociální rozdíly. Kvalitní produkce práce napomáhá k rozvoji a utužení pozice Unie jako konkurenceschopného partnera.

Výsledek posouzení Lisabonské smlouvy a jejího vlivu na běžný život občana je takový, že pro většinu obyvatel, laiků, je smlouva příliš složitá, nesrozumitelná. Na občany smlouva pamatuje „jen“ tím, že je každému občanovi dáno občanství Unie, které nenahrazuje občanství národní, dále je občanovi dáno právo podílet se na demokratickém životě Unie a zavedením iniciativy občanů Evropské unie poskytuje

možnost podat návrh na přijetí nového právního aktu. Unie se také občanům více otevřela, protože deklaruje své cíle a hodnoty. Na druhou stranu, řada rozhodování v evropských institucích probíhá neveřejně, což může na občany působit nedemokraticky „o nás bez nás“. Občan, který se aktivně nezajímá o politiku, může poznat změny, jen jako důsledek platnosti aktu sekundárního práva. To se v běžném životě občanů v budoucnu může odrazit například v oblasti ekologie – snížení škodlivin v ovzduší z topení pevných paliv, tedy změna způsobu vytápění domácností.

Unie se po Lisabonské smlouvě stala výkonnějším, modernějším a plnohodnotným členem v celosvětovém měřítku. Podporuje a aktivně bojuje proti chudobě, snaží se o zlepšení životního prostředí, diplomacií ochraňuje obyvatelstvo.

Negací Lisabonské smlouvy je vyšší podřízenost členských států a menší využití práva veta. Hlasování kvalifikovanou většinou je na první pohled spravedlivé i pro málo a středně lidnaté státy. Z tabulky vážení hlasů v Radě Evropské unie vyplývá, že nejlidnatější stát, Německo s 82,3 miliony obyvatel, má k dispozici 29 hlasů, což odpovídá 2 840 obyvatel na 1 hlas v Radě. Česká republika s 10,3 miliony obyvatel, má k dispozici 12 hlasů v Radě, které odpovídají 859 tisícům obyvatel. Přepočtením obyvatel na 1 hlas dle Německa, by pak Česká republika měla pouze 3,6 (4) hlasů v Radě Evropské unie. Zde se ukazuje, že málo lidnaté státy jsou skutečně zvýhodňovány. Existuje však druhá problematická strana, která přišla s přijetím Lisabonské smlouvy. Jedná se o část ustanovení, která říká, aby bylo dosaženo kvalifikované většiny, musí hlasování představovat 65 % obyvatel Evropské unie. Přepočtem tedy 322 milionů obyvatel. To s velkou lehkostí představuje už prvních 6 nejlidnatějších států Unie. (pro dosažení i druhé podmínky kvalifikovaného hlasování stačí i 9 nejméně lidnatých států, aby bylo hlasování dosaženo). Málo a středně lidnaté státy podmínky 322 milionů obyvatel nedosahují, aniž by do hry nevstoupilo několik velkých a lidnatých států. Z toho vyplývá, že málo a středně lidnaté státy jsou znevýhodněny. Proto i Česká republika ztratila kontrolu nad hlasováním, zvláště pak v citlivých otázkách oblasti bývalého třetího pilíře Maastrichtského chrámu, např. harmonizace skutkových podstat některých trestných činů. Dále pak si Unie zvýšila pravomoci, které ještě více nahrávají kritikům evropské integrace, že se tvoří „mocný superstát“.

Na platnost Lisabonské smlouvy nebyla Unie dostatečně připravená. Ukázalo se to na schvalování rozpočtu na rok 2011, kdy vyšší pravomoc parlamentu reálně ohrožovala schválení rozpočtu skoro až k rozpočtovému provizoriu. To by ještě více ublížilo popularitě Unie.

I po počátečních chybách bylo schválení reformního aktu správným krokem kupředu. Vzhledem k vývoji Unie, je reálný předpoklad, že se Lisabonská smlouva bude nadále vyvíjet a povede Unii k vyšší konkurenceschopnosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BRAUN, M. *Modernisation Unchallenged: The Czech discourse on European Unity*. Prague : Institute of International Relations, 2008. 152 s. ISBN 978-80-8650672-2.
2. ČEJKA, M., MOŘKOVSKÁ, L. *Česká republika a Evropská unie*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2002. 158 s. ISBN 80-210-3042-9.
3. FALATHOVÁ, A. *Reforma rozpočtu Evropské unie a finanční rámec po roce 2013*. Praha : Evropské hodnoty, 2009. 53 s. ISBN 978-80-904158-5-0.
4. FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno : Centrum pro studie demokracie a kultury, 2009. 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.
5. *General Report on the Activities of the European Union 2008*. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2009. 266 s. ISBN 978-92-79-10131-1.
6. GERLOCH, A., et al. *Lisabonská smlouva a ústavní pořádek ČR*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009. 377 s. ISBN 978-80-7380-192-2.
7. HAAS, T., et al. *Budoucnost Evropské unie; Ústava neprošla dveřmi, přichází oknem*. 1. vyd. Praha : Centrum pro ekonomiku a politiku, 2007. 97 s. ISBN 978-80-86547-75-6.
8. HAD, M., et al. *Česká republika v Evropské unii; členství, přínosy, výzvy*. Praha : Linde Praha, 2006. 200 s. ISBN 80-7201-611-3.
9. KARLAS, J. *Evropská integrace a evropská veřejnost*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2006. 48 s. ISBN 80-86506-44-48-7.
10. KLAUS, V. *Václav Klaus prezident republiky k Lisabonské smlouvě*, 1. vyd. Praha : Euromedia Group, 2009. 63 s. ISBN 978-80-86938-86-8.
11. KÖNIG, P., LACINA, L., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. 1. vyd. Brno : C. H. BECK, 2004. 374 s. ISBN 80-7179-846-0.
12. KRÁL, D., BARTOVIC, V. *Český a slovenský parlament po Lisabonské smlouvě*. Praha : Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2010. 73 s. ISBN 80-86993-10-8.
13. *Lisabonská smlouva. Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie*. 2. vyd. Praha : Úřad vlády české republiky, 2009. 539 s. ISBN 978-80-7440-017-9.

14. PELTRÁM, A., ŠREIN, Z., et al. *Evropská integrace a Česká republika*. Praha : Grada Publishing, 2009. 144 s. ISBN 978-80-247-2849-0.
15. PETŘÍK, M. *Evropa ve slepé uličce. Lisabonská smlouva a politická unifikace*, 1. vyd. Praha : Centrum pro ekonomiku a politiku, 2008. 118 s. ISBN 978-80-86547-07-7.
16. PITROVÁ, L., et al. *Lisabonská smlouva, Co nového by měla přinést*. Praha : Kancelář Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, 2008. 111 s.
17. PITROVÁ, L., et al. *Když se řekne Lisabonská smlouva: perspektiva fungování Evropské unie podle nového smluvního rámce*. 1. vyd. Praha : Úřad vlády České republiky, 2008. 156 s. ISBN 978-80-87041-48-2.
18. *The Social Situation in the European Union 2008; New Insights into Social Inclusion*. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2009. 186 s. ISBN 978-92-79-12644-4.
19. TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 4. vyd. Praha : Linde Praha, 2004. 306 s. ISBN 80-7201-478-1.
20. WAISOVÁ, Š., et al. *Evropská energetická bezpečnost*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. 203 s. ISBN 978-80-7380-148-9.

Elektronické zdroje

1. *Analýza dopadů Lisabonské smlouvy* [online]. Praha : Úřad vlády České republiky, 2010 [cit 2010-12-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analyza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>.
2. ČERNOCH, F. *Energetická politika EU po Lisabonské smlouvě* [online]. Brno : Societas, 2011 [cit 2011-03-23]. Dostupný WWW: <<http://www.globalpolitics.cz/clanky/energeticka-politika-eu-po-lisabonske-smlouve>>. ISSN 1213-7685.
3. DUFF, A. *Pracovní dokument o návrhu změny Aktu ze dne 20. září 1976 o volbě členů Evropského parlamentu ve všeobecných a přímých volbách; vysvětlující prohlášení* [online]. Brusel : Evropský parlament, 2010 [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/afco/dt/815/815762/815762cs.pdf>.

4. *EP rozhodoval o rozdělení poslaneckých mandátů po roce 2009* [online]. Praha : EU-Media, 2007 [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/ep-rozhodoval-o-rozdeleni-poslaneckych-mandatu-po-roce-2009>>.
5. *Evropská komise, základní informace* [online]. Praha : Vláda České republiky, 2011 [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/109/sekce/zakladni-informace/>>.
6. *Informace o výzkumu STEM Trendy 1/2010* [online]. Praha : Mikosoft Praha, 2010 [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/1929>>.
7. *Informativní přehled, Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku* [online]. Rada Evropské unie, 2009 [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Background-HighRepresentative_CS.pdf>.
8. KOLÍN, V. *Evropská obranná agentura v šesti letech. Obrana a strategie* [online]. Brno : Univerzita obrany, 2010, č. 1 [cit. 2011-03-27], Dostupný z WWW: <<http://www.defenceandstrategy.eu/cs/aktualni-cislo-1-2010/clanky/evropska-obranna-agentura-v-sesti-letech.html>>. ISSN 1802-7199.
9. *Lisabonská smlouva* [online]. Praha : Ministerstvo zemědělství, 2010 [cit. 2011-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/lisabonska-smlouva/>>.
10. *Matematici: Češi by měli mít v Evropském parlamentu méně zástupců* [online]. Praha : ČTK, 8. února 2011, 17:09 [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/svet/zpravy/matematici-cesi-by-meli-mit-v-evropskem-parlamentu-mene-zastupcu/593509&id_seznam=>>.
11. *Rada Evropské unie, Rozhodování v Radě EU* [online]. Praha : Vláda České republiky, 2010 [cit. 2011-01-05] Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/99/sekce/rozhodovani-v-rade-eu/>>.
12. ROVNÁ, L. *Průběh ratifikace* [online]. Praha : Vláda České republiky, 2010 [cit. 2010-11-25] Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8428/sekce/prubeh-ratifikace>>.
13. SRNOVÁ, E. *Instituce Evropské unie podle nové Lisabonské smlouvy; Jejich vliv na obce a občany EU* [online]. Hradec Králové : M.C.O.M., 2010 [cit. 2011-02-16]. Dostupný z WWW: <http://www.vlasak.net/pool/prilohy/Priloha%20k%20InS_02_2010_Instituce%20EU%20a%20LS_web.pdf>.

14. *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Lisabonská strategie po roce 2010* [online]. Praha : ČMKOS, 2009 [cit. 2011-03-23]. Dostupný z WWW: <www.cmkos.cz/data/articles/down_1794.doc>.
15. ŠLOSARČÍK, I. *Hlasovací mechanismus v Radě EU podle Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu* [online]. Praha : Institut pro evropskou politiku EUROPEUM, 2004 [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <http://www.europeum.org/doc/arch_eur/ISlosarcik_analyza_pro_senat.pdf>.
16. *Tisková zpráva k nálezu ÚS ve věci Lisabonské smlouvy* [online]. Brno : Ústavní soud, 2009 [cit. 2011-03-30] Dostupný z WWW: <<http://www.concourt.cz/clanek/2145>>.